

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Diplomová práce

2010

Marie KACHYŇOVÁ

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra pastorální a spirituální teologie

Marie Kachyňová

Putování k Bohu cestou neklidu

Podtitul: Etapy duchovního života

Diplomová práce

Vedoucí práce: Doc. Dr. Michal Altrichter, Th.D.

Obor: Křesťanská výchova

Zaměření: Spiritualita

OLOMOUC 2010

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jsem přitom jen uvedené prameny a literaturu.

V Olomouci dne 9. dubna 2010

Děkuji Panně Marii, počaté bez poskvrny prvotního hříchu, protože jí jsem svě-
řovala tuto práci a prosila ji o pomoc.

Ze srdce děkuji panu Doc. Dr. Michalu Altrichterovi, Th.D., že přijal vedení této
práce.

Děkuji také rodině za trpělivost, kterou mi prokazovala v době mého studia.

OBSAH

ÚVOD	7
I DĚJINNĚ-SPIRITUÁLNÍ ČÁST	9
SPIRITUALITA	9
1 Význam slova <i>spiritus</i>	9
2 Synonymické použití termínu	10
KVALIFIKACE	10
DĚJINY POJMU <i>SPIRITUALITA</i>	10
DEFINICE SPIRITUALITY	11
ŽIVOTNÍ SYNTÉZA KRISTOVA TAJEMSTVÍ	11
PŮSOBNÍ DUCHA SVATÉHO	11
USPOŘÁDÁNÍ KOLEM KONKRÉTNÍHO STAVEBNÍHO PRINCIPU	12
NOUS A SRDCE	13
1 NEKLID A ÚTĚCHA	14
1.1 Pojem neklidu u starozákonních postav	15
1.1.1 Ten, který byl stvořen z lásky	15
1.1.2 Jeden vyvolený pro všechny národy	16
1.1.3 Vyvolený národ	17
1.1.4 Kniha žalmů	19
1.1.5 Starozákonní proroci	21
1.2 Pojem neklidu u biblických postav nového zákona	24
1.2.1 Ježíš Kristus, Boží Syn	25
1.2.2 Synové milosrdného otce	28
1.2.3 Petr a Jidáš	30
1.2.4 Nepokoj patří k životu každého člověka	32
1.2.5 Apoštol Pavel	32
1.3 Augustinovo nepokojné srdce	34
1.3.1 Vyznání	35
1.4 Očišťování srdce a duchovní tradice	37
1.4.1 Svatý Bonaventura z Bagnoregia	37
1.4.2 Putování mysli do Boha	38

1.4.3	Svatý Jan od Kříže	42
1.4.4	Výstup na horu Karmel, Temná noc	43
1.4.5	Terezie z Lisieux	46
1.4.6	Autobiografické spisy, Životopis Terezie z Lisieux	47
1.4.7	Faustyna Kowalská	50
1.4.8	Deníček <i>Boží milosrdenství v mé duši</i>	51
1.5	Zkušenost ze současnosti	54
II	PSYCHOLOGICKO-SPIRITUÁLNÍ ČÁST	59
	ROZDÍL MEZI DUŠEVNÍM A DUCHOVNÍM	60
	MYSTIKA	61
1	KONVENČNÍ POKOJ A DUCHOVNÍ POKOJ	62
1.1	Neklid, který hodnoty štěpí a neklid, který hodnoty očisťuje	64
1.2	Požehnané zneklidnění	66
1.3	Bůh má lidské srdce ve svých rukou	67
	ZÁVĚR	70
	ANOTACE	74
	BIBLIOGRAFIE	75

ÚVOD

Duchovní život je život s Kristem v Duchu Svatém. Víra v Jediného Boha, v Nejsvětější Trojici nám dává poznat, že duchovní život je milostí, účastí na Božím životě a zahrnuje celého člověka. Duchovní člověk přijímá Ducha Svatého, otevírá se jeho působení, nechává se jím vést a proměňovat. Stává se podobným Kristu a spolu s ním vstupuje na cestu k Otci.

Na duchovní život je možné nahlížet jako cestu *sjednocení* s Bohem, jako *následování* Krista, nebo *vedení* Duchem Svatým, který je Láska. Člověk naplněný Duchem se stává nositelem lásky, pokoje, rozmanitých duchovních darů, dorůstá postupně do plnosti života a spěje ke sjednocení se samotným Bohem.¹

Na cestě *sjednocení* (srov. Ef 1,3-14), může být cílem: zkušenost přebývání Boha v duši člověka, sjednocení vůle Boží a vůle lidské (srov. Mt 6,10), touha člověka stát se obrazem Božím (srov. Gn 1,26), nebo povolání člověka k synovství (Gal 3,26; 4,5), které nám zprostředkoval Kristus svým vtělením. Cesta *následování* ukazuje, že přístup k Otci je možný jenom skrze jediného prostředníka Ježíše Krista. Vyžaduje všeho se vzdát, protože Boží volání je „tím rozhodujícím“ a nic není důležitější (srov. Mt 8,18-55; Lk 9,57-62). Cesta sjednocení s Bohem není možná bez působení Ducha Svatého (Gal 4,6). Společenství s Kristem je možné jenom v Duchu Svatém. Duchovní život žije ten, kdo se nechá vést Duchem, který „je velikým eschatologickým darem Božím“. Život každého člověka, i život duchovní, je ovlivněn předem danými podmínkami a časem, který nám byl darován.²

„Být křesťanem znamená být na cestě, žít a růst.“ Život je Boží dar a jeho smysl je v něm tajemně přítomen, od jeho počátku. Ten, který povolává k bytí, doprovází, vede a chrání na cestě k cíli, k věčné blaženosti. Růst a zrání je v neustálém ohrožení. „Tento poklad“ totiž, „neseme v nádobách hliněných“ (srov. 2 Kor 4,17).³

Jestliže se necháme Duchem Svatým vést k Otci skrze Syna, staneme se postupně jeho podobou, obrazem, jeho bratrem; jestliže se ztotožníme s jeho

---

¹ Srov. WEISMAYER, Josef. *Život v plnosti*. Přeložil J. Vokoun. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994. 225 s. ISBN 80-85527-52-9, s. 20.

² Srov. *ibid.*, s. 21-33.

³ Srov. *ibid.*, s. 56.

vůli, jeho poslušností a pokorou, budeme jej následovat, pak naše cesta bude jeho cestou. Povede – jak to dosvědčuje Písmo svaté, církevní Otcové i svědkové křesťanské spirituality – přes Kristův kříž. Bez této hlubiny kříže, temnoty, výstupu na horu, nebo jak popisují cestu různí církevní učitelé, není možné setkání s Otcem. Není možné spočinutí v lůně Nejsvětější Trojice.

I DĚJINNĚ-SPIRITUÁLNÍ ČÁST

SPIRITUALITA

Klíčovým slovem této práce je *spiritualita*, *spirituální*. Jak jej objasňuje a přibližuje Slovník spirituality: *Spiritualita* je „označení vědecké teologické disciplíny, která se zabývá konkrétní realizací křesťanského života.“ V pojednání o teologické reflexi na téma duchovní život je vhodné hovořit spíše o spirituální teologii. *Spirituální teologie* tedy vyjadřuje systematické obecné pojednání. Slovo *spiritualita* by mělo zůstat vyhrazeno pro označení obsahu *spirituální teologie*, její „konkrétní realizaci“⁴.

1 Význam slova *spiritus*

Slovo *spiritualita* je odvozeno z latinských slov *spiritus*, *spirit(u)alis*, která „pocházejí ze slovesa *spirare*, které znamená dýchat“. Proto také *spiritus* překládáme jako *dech* nebo *duch*, *spirit(u)alis* jako *duchovní* nebo *duševní*. Zaměříme-li se jen na podstatné jméno *spiritus*, vyvstane nám otázka, o jakého *ducha* jde, hovoříme-li o *spiritualitě*.

V prvním případě může jít o chápání ducha „jako nesmiřitelného protikladu těla, hmoty“ (ve smyslu platónském či novoplatónském). Mluvíme-li v tomto smyslu o „spiritualitě a duchovním životě“, cítíme vzdálenost, oddělování od skutečností světských a časných, patřících k životu. V tomto smyslu pak „duchovní“ je spojeno pouze s „modlitbou, umrtvováním těla,“ apod.⁵

Druhé chápání slova *duch* – jako *princip života*, princip, který je s hmotou komplementární. Klíčovým slovem je tu spíše řecké „*psyché*, než *pneuma*“, následkem čehož je „směšování a zaměňování *duchovního a duševního*“. Často se pak hovoří o spiritualitě tam, kde vůbec nejde o náboženskou praxi (např. *spiritualita filosofů*). Třetí pojetí, ryze křesťanské, se „*vztahuje k Duchu*, tj. třetí Božské osobě“. Toto pojetí je jediné správné při užívání pojmu *spiritualita*. *Spiritualita* zahrnuje jak Boží působení v člověku, tak jeho vlastní aktivitu,

---

⁴ Srov. DE FIORES, Stefano, GOFFI Tullio. *Slovník spirituality*: Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999. 1295 s. ISBN 80-7192-338-9, s. 904.

⁵ Srov. *ibid.*, s. 904.

ale jen v té míře, která je odpovědí na Boží iniciativu, která je sama umožňována milostí. *Duchovní život* je skutečně náš, ale „nejen náš“, nebo „ne v první řadě náš, nýbrž Boží, Ducha Svatého“.⁶

2 Synonymické použití termínu

Další nejednoznačnost při užívání slova *spiritualita* způsobilo jeho rozšířené používání v různých významech (např. zbožnost, religiozita, niternost, náboženský cit, mystická zkušenost, sjednocení s Bohem apod.).

KVALIFIKACE

Třetí důvod polysémantického dosahu slova *spiritualita* nacházíme v jeho konkrétním určení, v tom, co jím popisujeme. Pojmem *spiritualita* tak vyjadřuje konkrétní modely života – to se týká např. životních stavů (řeholní, laická spiritualita) a jejich specifikací (rodinná, manželská), nebo skupin osob (hnutí, profese), i jejich prameny (biblická, patristická) či teologické důrazy (eschatologická, kristocentrická), ale i zařazení časové (středověká) a zeměpisné (např. francouzská).⁷

DĚJINY POJMU *SPIRITUALITA*

Poprvé se toto slovo objevilo jako adjektivum *spirituální*. Ve formě podstatného jména *spiritualita* jej nacházíme až ve Španělsku 16. století (františkán Jan od Andělů 1536-1609 mluví o těch, kterým se *nedostává spirituality*). O *spiritualitě* v dnešním slova smyslu se hovoří až ve francouzštině století následujícího.

O skutečném užívání pojmu můžeme mluvit až na přelomu 19. a 20. století. Je ho užíváno „také jako synonyma pro *spirituální teologii*“, což je systematická reflexe o spiritualitě. Převládnutí pojmu se datuje do čtyřicátých let minulého

---

⁶ Srov. DE FIORES, Stefano, GOFFI Tullo. *Slovník spirituality*, s. 905.

⁷ Srov. *ibid.*, s. 905.

ho století. Dnes se opět šíří touha po rozlišení spirituality a spirituální teologie.⁸

DEFINICE SPIRITUALITY

Existuje velké množství definic. Odpovědět na otázku: „Co je spiritualita?“, se pokusili významní autoři. Shrnutím výsledků pokusů a inspirování definicí G. Moiolioho dostáváme tuto formulaci: Spiritualita je životní syntéza celého Kristova tajemství, vytvořená pod vlivem Ducha Svatého tak, že uspořádává jeho jednotlivé prvky kolem konkrétního stavebního principu, *jenž pak charakterizuje jeho celkový projev.*⁹

ŽIVOTNÍ SYNTÉZA KRISTOVA TAJEMSTVÍ

„Mluvíme-li o *spiritualitě*, máme na mysli praktický, konkrétní způsob života, který je harmonicky uspořádán.“ Všechno v něm umožňuje „vyrovnané fungování uvnitř i navenek“. „Tato životní syntéza se týká celého obsahu Kristova tajemství“ ve světle zjevení. Každá spiritualita „musí obsahovat jenom právě to, co je ve shodě s křesťanskou naukou, a zároveň všechno, co k ní podstatně náleží.“¹⁰

PŮSOBENÍ DUCHA SVATÉHO

Každá spiritualita je zde díky působení Ducha Svatého, který imanentně spolupůsobí s danostmi jednotlivých osob, určité mentality, stavu, místa či doby. To je dobře viditelné uprostřed spiritualit, či hnutí, v nichž působí určitá charismata – tj. zvláštní dary Ducha Svatého, jako projevy „nevyčerpatelného bohatství Božího Ducha“¹¹, které je ale určeno pro dobro jiných.

---

⁸ Srov. DE FIORES, Stefano, GOFFI Tullo. *Slovník spirituality*, s. 905-906.

⁹ Srov. *ibid.*, s. 906.

¹⁰ Srov. *ibid.*, s. 906.

¹¹ Srov. *ibid.*, s. 906.

USPOŘÁDÁNÍ KOLEM KONKRÉTNÍHO STAVEBNÍHO PRINCIPU

V církvi existuje množství spiritualit, které slouží k prospěchu celého společenství, to je důležité a naprosto legitimní. Je také třeba zdůrazňovat normativní charakter zjevení pro existenci každé křesťanské spirituality. Nikdo není schopen prožívat celé Kristovo tajemství (ani jej reflektovat). Proto každá spiritualita „vybírá“ určitý aspekt Kristova tajemství (např. hlásání), na něm staví další prvky tak, že se postupně vytvoří obraz celého Krista, viděného z určité perspektivy.¹²

V další části práce budu pojednávat už jen o spiritualitě = „duchovním životě“ v křesťanském smyslu toho slova. „Duchovní“ je ten, v němž je přítomen Duch Svatý.

Budu pohlížet na duchovní život jako na cestu následování Pána Ježíše, až ke sjednocení lidské vůle, s vůlí Boží.¹³ Duchovní člověk se stále víc připojuje Kristu. Teologie zbožštění představuje proměnu postupným získáváním Ducha Svatého. V něm je církev živým společenstvím s Kristem uprostřed. Všechno má život, řád a cíl.

O Duchu Svatém je obtížné hovořit. Mluví se spíš o jeho působení v nitru, o jeho účincích a jeho díle. Duch Svatý působí v nás a vede k Otci. Prostřednictvím Syna, v nás Duch Svatý dotvrzuje, že „*jsme Boží děti*“ (srov. Řím 8,16), že smíme volat „*Abba, Otče*“ (Ga 4,6). Duch Svatý je činný v každém okamžiku, stává se principem věčného života. Prostřednictvím Ducha Svatého *můžeme* zakoušet přítomnost Božího království. Duch obnovuje každý vztah v pravdě, protože je jeho podstatou. Svobodným přijetím Ducha Svatého se tělo stává „duchovním“, skutečností průzračnou, zjevením samotného *Ducha Svatého*.¹⁴

---

¹² Srov. DE FIORES, Stefano, GOFFI Tullio. *Slovník spirituality*, s. 907-908.

¹³ Srov. WEISMAYER, Josef. *Život v plnosti*, s. 27.

¹⁴ Srov. TENACE, Michelina. *Vybrané kapitoly z antropologie*. 1. vyd. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2001. 142 s. ISBN 80-86045-76-5, s. 28-29.

NOUS A SRDCE

To, co je v trichotomii (tělo, duše, duch) nazýváno duch – *nous*, není rozum nebo intelekt, ale představuje vnitřního člověka. *Nous*, oko rozumu uchovává v duši *eikón*, ikonu, obraz Trojjediného Boha. *Nous* můžeme pochopit ve struktuře osoby jako prvek umožňující zbožštění. Můžeme hovořit o „duchovním poznání“, to je o lásce. „Pravá láska k Bohu se ztotožňuje s poznáním a to je dokonalou Moudrostí.“ Vidět Boha, znamená „proniknout do Něj prostřednictvím intuice lásky“, ponořit se celým očištěným bytím do vlastního *srdce*, které je nejvyšším bodem proměněného *nous*.¹⁵

Nous hovoří rozumovými pojmy o tom, co je velikostí a středem člověka (může to být síla, schopnost myslet, poznání, touha). Podmínkou je, že tato hnutí naplňují celého člověka. Někteří autoři se opírají o antropologii vycházející z *rozumu* (Evagrius). Pro jiné je tímto prvním místem *srdce* (Pseudo-Makárius).

Na základě biblického jazyka je *srdce* chápáno jako *základ duchovního života i poznání*. Je třeba sjednotit rozum a srdce. Rozum je počátečním světlem. Člověk, který se touží setkat se svým Bohem, musí rozumem sestoupit do svatyně svého *srdce*. Kde je láska, tam přebývá Duch Svatý. Láska je vnímána jako extáze ducha a dotýká se opětného sjednocení celé bytosti. „*Nous*, orgán poznání božským způsobem, stává se *čistým srdcem*, ontologickým středem všeho nadpřirozeného života.“¹⁶

Shrnutí: Duchovní život má svůj původ v Duchu Svatém, který působí z nitra lidské osoby navenek a je účastí lásky Boha Otce na životě člověka. Její sdílení je tedy přebýváním Ducha Svatého v lidském srdci. Boží láska je základním principem každého lidského života.

- „Boží láska je nám vylita do srdce skrze Ducha Svatého, který nám byl dán.“ (Řím 5,5)

Duch Svatý sjednocuje v člověku protiklady, uzdravuje všechna zranění, zahlazuje bolesti, urovnává, ale zároveň působí i odstředivě, vychází ze sebe, vztahuje se, dává se jako velký dar, dává se jako Láska. Ztělesněním této *Lásky*

---

¹⁵ Srov. TENACE, Michéline. *Vybrané kapitoly z antropologie*, s. 32-33.

¹⁶ LOT BORODINE in TENACE, Michéline. *Vybrané kapitoly z antropologie*, s. 34.

je Boží Syn, Ježíš Kristus, pravý Bůh a pravý člověk.¹⁷ Kristus, pravý Bůh, je Láskou Otcovou. Duchovní život je tedy kristologický .

1 NEKLID A ÚTĚCHA

V úvodu této části vymezím význam slova *neklid* podle učení sv. Ignáce v díle Józefa Augustina. Co je, z čeho pramení, co je příčinou toho, že provází člověka na cestě životem, dokud nenalezne pokojné spočinutí v Bohu.

Nepokoj „může mít mnoho forem“. Může se projevovat různými způsoby. Pocitem ohrožení, strachem, že nás nikdo nemá rád, pocitem zmatku, neustálým pocitem únavy a psychického napětí. „Nedovoluje nám spočinout na jednom místě [...], zabrat se do systematického úsilí.“ Nepokoj je důsledkem nepořádku v nás, v našich citech, často velmi protichůdných, v našich vztazích, naší práci... Augustin shrnuje: „Konečným zdrojem nesouladu a nepokoje je povýšený pohled a honba za velkými věcmi; jedním slovem, *pyšné srdce*.“¹⁸

Kardinál Špidlík uvádí: „Co *znepokojuje*, pochází od ďábla, zatímco Bůh dává pokoj srdci.“¹⁹ Uvádí ještě další hnutí vyvolávající neklid, jako smutek, nenávisť, soužení, beznaděj, omrzlost, lenost, nezřízenost v chování... „Jen evangelium nám slibuje pravý, trvalý pokoj, který vede k dobru.“²⁰ Stavby neútěchy mohou přicházet také z Božího dopuštění a stávají se zkouškou ctnosti, lékem proti ješitnosti, školou trpělivosti a důvěry v Boha. Ten, i když dopustí zkoušky, nikdy neopustí a jeho milostí může i zlo posloužit dobrému.²¹

Útěcha podle sv. Ignáce je „hnutí“, které duši rozpálí láskou ke Spasiteli a Pánu, kdy se člověk trápí pro spáchané hříchy. Je to „každé rozmnožení víry, naděje a lásky“, každá bolest, která přitahuje k nebeským věcem. Dodává chuť, posiluje ducha, přidává radost ze zbožnosti a projeví se i navenek. Milost všech-

---

¹⁷ Srov. RUPNIK, Marko Ivan. *Uvedení do duchovního života*. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2003. 68 s. ISBN 80-86715-09-4, s. 38-42.

¹⁸ Srov. AUGUSTIN, Józef. *Kde jsi, Adame?* Přeložila Jindra Hubková. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998. 293 s. ISBN 80-7192-359-1, s. 63-65.

¹⁹ ŠPIDLÍK, Tomáš. *Jak očistit své srdce?* Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2005. 92 s. ISBN 80-86045-34-X, s. 37-38.

²⁰ Srov. *ibid.*, s. 38.

²¹ Srov. ŠPIDLÍK, Tomáš. *Prameny světla*. 3. vyd. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2005. 471 s. ISBN 80-86715-34-5, s. 284-285.

no obrací k Bohu, v němž má svůj původ. Sobě nepřipisuje nic dobrého. Milost, pokoj i láska je nám darována skrze Ducha svatého, v Kristu Ježíši.²²

- „*Amen, pravím vám, jestliže se neobrátíte a nebudete jako děti, nevejdete do království nebeského.*“ (Mt 18,3)

Do nebeského království tedy vstupují ti, jejichž srdce je čisté, jako srdce dítěte. Tak čteme u svaté Terezie z Lisieux. Co to znamená? Pán Ježíš mluví především o velké otevřenosti, důvěře, svěřeni se Bohu. Být jako dítě znamená zakoušet, že Bůh je náš milující Otec.²³ Tohoto Otce pak, stejně jako děti, zahrnovat nezměrnou láskou. To je *pravý pokoj a pravé štěstí*.

1.1 Pojem neklidu u starozákonních postav

Z historie i ze zkušenosti víme, že bytí člověka jako jedince i společenství je střídáním období klidu a pokoje s obdobím zkoušek a utrpení. V dobách blahobytu člověk často propadá pýše a marnivosti. Proto Bůh dopouští trápení, která mohou člověka vrátit na cestu pokory, na cestu návratu k Dobru, kterým je On sám. Nahlédnu tuto zkušenost, jak byla, inspirována Duchem Svatým, zapsána v knihách Starého zákona.

1.1.1 Ten, který byl stvořen z lásky

Otevřeme-li Písmo svaté, na prvních stránkách nacházíme zprávu o stvoření. Člověk vyšel z Boží ruky, jako Boží obraz, svobodný, stvořený k věčné blaženosti, k věčnému štěstí. Vzápětí následuje zpráva o ztrátě blaženosti, o *ztrátě pokoje*.

Člověk poslechl nabídku ne-přítele, padlého anděla. Uvěřil lži, znevážil Lásku, Pravdu, Spravedlnost, Pokoru (srov. Gn 3,5). Být jako Bůh! „Trhá-li člověk zakázané ovoce, přesvědčuje se, že není možné stát se Bohem.“ Na zakázaném ovoci se ukáže, že jenom Bůh je pravým Bohem. Ubohost, nahota,

---

²² Srov. ŠPIDLÍK, Tomáš. *Prameny světla*, s. 279-281.

²³ Srov. AUGUSTIN, Józef. *Kde jsi, Adame?*, s. 62.

nicota. To je pravý obraz člověka zbaveného milosti Boží. Kdo byl stvořen z lásky, skrývá se před svým Stvořitelem, volajícím: „*Kde jsi?*“ (Gn 3,9) Bůh nevolá proto, aby člověka zničil, aby se mstil, ale aby jej pozvedl zpět k důstojnosti Božího dítěte.²⁴

Hospodin zahalil před člověkem svou tvář (srov. Gn 3,22-24). Tak se celé *dějiny staly cestou* návratu do Otcova domu. Ačkoliv je poskvrněná hříchem, Bůh bdí nad každým krokem člověka. Nikoho nezavrhl, ale připravil dokonalý plán spásy. Ten, který je SPRAVEDLNOST, rozhodl zaplatit za hřích člověka, nejvyšší daň.

- „*Neboť Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.*“ (J 3,16)

V Bohu je *věčná blaženost*. Chce, abychom i my byli šťastni a to vrchovatou měrou (srov. J 10,10). Světci, kteří nás předešli v čase, ukazují, že cesta k Němu vede přes Kalvárii, sestupem k hlubině kříže. Tento zákon evangelia nepřipouští výjimky. Zlý staví překážky lidské snaze. Nechut' a odpor ke zbožnosti přichází i u těch, kteří se dávají do služby Boží s velkým žářem.²⁵

- „*Nikoli, nepropadnete smrti [...] Budete jako Bůh znát dobré i zlé.*“ (Gn 3,4-5)

Tato slova uvedla lidstvo na cestu *neklidu*... Že to je cesta bolestná, o tom svědčí Písmo svaté, dějiny národů, i osudy lidí.

1.1.2 Jeden vyvolený, pro všechny národy

Dějiny Izraele začínají příběhem praotce Abrahama. Bohem povoláný, *opouští* všechny dosavadní jistoty a *vydává se na cestu* do země zaslíbené. Bůh žádá důvěru, poslušnost, ochotu k následování. Kdo byl Abraham, že v něm našel Bůh zalíbení?

Především muž víry, naprosté důvěry v Hospodina. Nehledal prospěch sám pro sebe, jako Lot (srov. Gn 13,8-12). Neohlížel se za sebe, jako Lotova žena

---

²⁴ Srov. AUGUSTIN, Józef. *Kde jsi, Adame?*, s. 112-114.

²⁵ Srov. ŠPIDLÍK, Tomáš. *Prameny světla*, s. 282.

(srov. Gn 12,4). Písmo svaté popisuje setkání s neznámými při božišti v Mamre. S úctou připravuje občerstvení a odpočinek (srov. Gn 18,1-8). Jistě netušil, že se setkává s Bohem v *Nejsvětější Trojici*.²⁶ Abramova pokora, statečnost, láska jsou tím, co přitahuje Boha, který vzhlíží na spravedlivého. Na toho, kdo má *čisté srdce*.

Hospodin povolává nového člověka, symbolem toho je změna jména. Nebudeš se jmenovat Abram (srov. Gn 17,5), ale Abraham. Kdo dává jméno, je svrchovaným Pánem, kdo přijímá, souhlasí s pravidly. Bůh uzavírá s Abrahamem smlouvu (srov. Gn 17,6), důvěřuje, mu slyší i jeho přímlyvy (srov. Gn 18,17-33). Abraham se stává přítelem Božím, který všechnu svou naději i očekávání vložil na Hospodina (srov. Ž 40,2).

V Písmu poznáváme i Abrahamovy bolesti. Odloučení od prvorozeného syna (Gn 21,9-11), rozhodnutí splnit Boží vůli a obětovat Izáka. Služebník Boží i nyní obstál. Ve svém srdci odevzdal syna Bohu. Má-li se tedy člověk setkat se svým Stvořitelem, musí se všeho vzdát. Sám sebe, své vlastní vůle. Abraham poznal vůli Boží a byl ochoten ji naplnit. Bůh mu však ukázal, že nepotřebuje krvavé oběti. (I když sám vlastního Syna neušetřil.)

Abraham byl uznán spravedlivým a přijal Boží požehnání nejen pro sebe:

- „*Ve tvém potomstvu dojdou požehnání všechny pronárody země, protože jsi uposlechl mého hlasu.*“ (Gn 22,18)

Bůh je první, kdo vstupuje do dialogu s člověkem, volá, ale zároveň ponechává svobodu, čeká, dopouští zkoušky, ale nikdy neopouští. Abraham je poslušný jako Syn, a připravený k největší oběti jako Otec.²⁷

1.1.3 Vyvolený národ

Putování Izraelského národa *na cestě z egyptského otroctví* je obrazem celého lidstva na cestě k Bohu.

Tak, jak to Bůh předem oznámil Abrahamovi (srov. Gn 15,13), vznikl izraelský národ v Egyptě přibližně mezi léty 1690-1290 před Kristem. Je nepo-

²⁶ RUBLJEV, Andrej: *Ikona Nejsvětější Trojice*.

²⁷ Srov. TENACE, Michelina. *Vybrané kapitoly z antropologie*, s. 112-115.

chybné, že postavení otroků ovlivnilo mentalitu vyvoleného národa. Mojžíš, byl Bohem vyvolený zachránce, to je spasitel, otrok i princ. Tentokrát se povolání netýkalo jen jeho osoby, ale v Mojžíšovi *je povolán* celý utiskovaný národ na cestu ke svobodě. Ta však nevede přes násilí (zavraždění Egyptana). To není ten správný způsob osvobození. Hospodin „touží, aby jeho lid učinil zkušenost naprostého osvobození a zničení hříchů“. Zničení síly slabostí a zbraní bezmocí.²⁸

Mojžíš se setkává s Hospodinem, tajemně přítomným v hořícím keři, na úpatí hory Chorebu (Ex 3,3). U tohoto plamene, který je symbolem lásky hořícího srdce, si zouvá opánky. Vědom si své ubohosti, poznává Boží vznešenost a důstojnost. Stává se vyslancem. Sám nemůže nic, v Bohu může všechno. On mu zjevil své jméno – JSEM, KTERÝ JSEM. Svátý Irenej soudí, že v hořícím keři mluvil Mojžíš s Kristem, který mu dal ve znameních exodu poznat dějiny spásy.²⁹

Vyvedení na cestu ke svobodě bylo provázeno všemocnými divy, aby nestálý lid nikdy nezapomněl na velikou slávu a moc Hospodinovu, na jeho skutky, ani na jeho přikázání. Událost vyvedení a čtyřicetileté putování pouští pod ochranou Boha, byly pro tento malý národ tak ohromným prožitkem, úhelným kamenem, na kterém stojí celé jeho bytí, celé jeho dějiny. „Pascha není dovršena přechodem přes Rudé moře, ale v přechodu ze smrti do života. Pascha nás čeká na konci, po exodu, po poušti, maně ...“³⁰

Jaký je obraz Izraele putujícího do zaslíbené země? Nevěrnosti, reptání, pohrdnutí zaslíbenou zemí, těžkosti a útrapy cesty. Zkoušky, aby lid poznal, že *do zaslíbené země může vejít jen ten, kdo obrátí své srdce*. Bůh obnovil smlouvu s Izraelem, která byla zpečetěna obětí. Hospodin neopustil svůj národ na cestě, zjevil mu svou slávu, odevzdal Zákon. Národ poznal, že jeho Bůh je Bohem živým, žárlivě milujícím (srov. Ex 15 – 17; 24; 34; Nu 14; 21,4-9).

- *Hospodin, Hospodin! Bůh plný slitování a milostivý, shovívavý, nejvyšší milosrdný a věrný, který osvědčuje milosrdenství tisícům pokolení, který odpouští vinu, přestoupení a hřích;*

---

²⁸ Srov. TENACE, Michelina. *Vybrané kapitoly z antropologie*, s. 114.

²⁹ Srov. *ibid.*, s. 115.

³⁰ Srov. *ibid.*, s. 115.

avšak viníka nenechává bez trestu, smývá vinu otců na synech i na vnucích do třetího a čtvrtého pokolení. (Ex 34,6-7)

Takový je také obraz lidstva, putujícího dějinami. Provází jej neustálá Boží přítomnost, jeho dobrota, milosrdenství, láskyplná péče. Bůh povolává a člověk ve své svobodě přijímá, nebo může odmítnout.

1.1.4 Kniha Žalmů

Starozákonní kniha Žalmů je sbírkou poetických modliteb. V hebrejštině kniha „chvalo zpěvů“. Vznikla pravděpodobně v prostředí chrámu pro potřeby liturgie. Nejstarší texty mohou sahát až do desátého století př. Kr., i když konečnou podobu dostala kniha až po exilu. Je, spolu s Izaiášem, nejčastěji citovanou knihou v Novém zákoně a zároveň je nejvíce používána v liturgii.³¹

Izrael, malý národ uprostřed pohanských kmenů, měl pro celé lidstvo uchovat víru v jediného, živého a pravého Boha. Kniha opěvuje lásku k Hospodinu, který provází národ na cestě dějinami, která je plná *nepokoje a nebezpečí*. Obsahuje stesky, když se národ cítil být pro své nevěrnosti opuštěn, nárek v obklíčení nepřáteli, touhu po Hospodinově blízkosti, chvály, díky a čest jeho vznešené dobrotivosti a věrnosti. Tyto písně, z nichž některé jsou připisovány největšímu izraelskému králi Davidovi, vypovídají o radostech i strastech na cestě s Bohem a k Bohu, na cestě historie vyvoleného národa. Na několika úryvcích chci ukázat láskyplný vztah Hospodina k Izraelskému národu a bolestné hledání cesty návratu k němu.

*Smiluj se nade mnou,
Bože, smiluj se nade mnou,
k tobě se utíká moje duše.
Utíkám se do stínu tvých křídel,
dokud nepomine zhoubné nebezpečí. (Ž 57,2)*

*Vysvobod' mě od mých nepřátel, můj Bože,
bud' mi hradem proti útočníkům.*

---

³¹ Srov. VLKOVÁ, Gabriela Ivana. *Úvod do prorocké a mudroslovné literatury Starého zákona*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. 92 s. ISBN 978-80-244-1593-2. 14, s. 81.

*Moje sílo, budu se tě držet:
Bůh je přece hrad můj nedobytný. (Ž 59,2.10)*

Z hlubin srdce vychází nářek, cítí-li se člověk *od Boha opuštěn*. Tatáž slova zněla i z Kristova kříže. Podle mystiků teprve v absolutní opuštěnosti (Jan od Kříže ji nazývá *temnou nocí*), dochází k setkání s Bohem.

„Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil?“ (Ž 22,1)

Z dálky věků zaznívá nářek těch, kteří byli odloučení od své vlasti, od domu Hospodinova. A jinde úžas a radost ze záchrany.

*U řek babylonských, tam jsme sedávali s pláčem
ve vzpomínkách na Sión [...]
když nás ti, kdo nás odvěkli,
vybízeli tam ke zpěvu [...]*

*Jak bychom však mohli zpívat Píseň Hospodinovu
v té cizí zemi? (Ž 137,1.3.4)*

*Jako laň dychtí po bystré vodě,
tak dychtí duše má po tobě Bože!
Proč se tak trpce rmoutíš, má duše,
proč ve mně úzkostně sténáš?*

*Na Boha čekej, opět mu budu vzdávat chválu,
jen jemu, své spáse. (Ž 42,2.6)*

*Když Hospodin úděl Siónu změnil,
bylo nám jak ve snu.*

*Tehdy naše ústa naplnil smích
a náš jazyk plesal.*

*Tehdy se říkalo mezi pronárody:
„Hospodin s nimi učinil velké věci.“ (Ž 126,1-2)*

Vědomí všemohoucnosti a vševědoucnosti Boží, touha odevzdat se do jeho vůle, pod jeho ochranu, prosby, aby se Hospodin neodvrátil a neskrýval svou tvář. Naděje i jistota, že jen u Boha nalezne člověk *pokoj, mír a bezpečí*.

*Pospěš, odpověz mi, Hospodine,
[...] neukryvej přede mnou svou tvář [...]
Dej mi poznat cestu, po níž mám jít,
neboť k tobě pozvedám svou duši. (Ž 143,7-8)*

*Hospodin je můj pastýř, nebudu mít nedostatek.
I když půjdu roklí šeré smrti, nebudu se bát ničeho zlého,
Vždyť se mnou jsi ty. (Ž 23,1.4)*

*Kdo v úkrytu Nejvyššího bydlí,
přečká noc ve stínu všemocného.
Říkám o Hospodinu: „Mé útočiště, má pevná tvrz
je můj Bůh, v nějž doufám.“
Máš-li útočiště v Hospodinu, u Nejvyššího svůj domov,
nestane se ti nic zlého,
... On svým andělům vydal o tobě příkaz,
aby tě chránili na všech tvých cestách. (Ž 91,1-2.9-11)*

*Zaradoval jsem se, když mi řekli:
Půjdem do Hospodinova domu! (Ž 122,1)
Kdo vystoupí na Hospodinovu horu?
A kdo stanout smí na jeho svatém místě?
Ten, kdo má čisté ruce a srdce ryzí ... (Ž 24,3-4)*

Tyto nadčasové texty nás učí poznávat Boha a přivádějí nás k opravdové touze plnit jeho vůli.

1.1.5 Starozákonní proroci

V hebrejském pojetí jsou proroci chápáni jako ti, kteří měli zvláštní poslání od Boha – vést lid. Za soudce byli považováni také např. Abraham a Mojžíš. V knihách Joz, Sd, Sam či Král vystupují tzv. dřívější proroci. Jejich pohled na dějiny je následující: hřích přivolává trest a obrácení spásu. Mají připomínat Zákon a vybízet k dodržování smlouvy. Patří sem tzv. předklasičtí proroci, např. Nátan, Eliáš, Elizeus a Izaiáš (2 Král 18-20). Pozdější proroci Izaiáš, Jeremiáš, Ezechiel, také Daniel a „kniha Dvanácti proroků“ vzhlížejí už k Novému zákonu, k naději, že Hospodin všechny zachrání, *uvede na cestu spásy a pokoje.*

Bůh posílal proroky v konkrétních historických situacích, aby národ vedli v těžkých dobách útlaku, sociální nespravedlnosti, krizí, odporu, válek a také v době exilu.³²

Obraz toho, jak nevděčný to byl úděl, nalezneme mimo jiné v knize *Jeremiáš*. Dřív než byl počat v životě matky, Hospodin jej vyvolil, posvětil pro úkol stát se prorokem národů v době kolem pádu Jeruzaléma. Byl připraven na to, že jeho působení nebude snadné (srov. Jer 1,19). V následujícím textu realisticky popisuje *utrpení a vnitřní zápas na cestě*, kterou mu určil Bůh:

*Přemlouvals mě, Hospodine
a dal jsem se přemluvit.
Zdolal jsi mě a přemohl.
Po celé dny jsem pro smích, každý se mi vysmívá.
Sotvaže promluví, úpím, přivolávám násilí a zhoubu,
neboť Hospodinovo slovo mi přináší jen potupu a pošklebky po celé dny.
Řekl jsem: „Nebudu je připomínat,
už nebudu v jeho jménu mluvit“,
avšak je v mém srdci jako hořící oheň,
je uzavřeno v mých kostech,
jsem vyčerpán tím, co musím snášet,
dál už nemohu.
Z mnoha stran pomluvy slyším. Kolkolem děs! [...]
„Udejte ho:“ „Udáme ho!“
„[...] zajmeme ho a pomstíme se mu.“
Ale Hospodin je se mnou jako přesilný bohatýr,
proto moji pronásledovatelé upadnou a dál nebudou moci ... (Jer 20,7-11)*

Podobně prorok *Izaiáš* byl povolán ke službě, aby se stal duchovním vůdcem Izraele v období, kdy lid podléhal vlivům okolních národů a propadal modloslužbě. Hospodin bude trestat nevěrnost nepřátelskými vojsky. Izaiáš se stává i ohlašovatelem naděje, že se národ jednou vrátí k Hospodinu (srov. Iz 17,7-8). Proroctví je naplněno Božími přísliby *míru, lásky a pokoje* nejen pro národ, ale i pro celé lidstvo.

---

³² Srov. VLKOVÁ, Gabriela Ivana. Úvod do prorocké a mudroslovné literatury Starého zákona, s. 5-6.

- „Lid, který chodí v temnotách, uvidí velké světlo; Nad těmi, kdo sídlí v zemi šeré smrti, zazáří světlo... „ (Iz 9,1)

Kniha *Izaiáš* je výmluvným dokladem o tom, že Bohu záleží na všech, které kdy přijal za vlastní. Tak jako kdysi Jeruzalém, tak vyvolený lid v každé době prochází zkouškami. Tyto zkoušky, byť bolestné, nevedou ke zničení, ale k očistě, bez níž by spása nebyla možná. *Izaiáš* směřuje národ k evangeliu. Spása je neslučitelná s hříchem, ale Bůh nechce smrt, žádá *obrácení* a důvěru, víru v nabídku spásy. Bolestnou zkoušku očisty za nás podstoupil v plné míře Boží Syn. Zkoušku, která přinesla spásu a spravedlnost všem, kdo k němu vírou přilnuli.³³

Prorok *Ezechiel* ukazuje – Hospodin je nevystižitelný uprostřed své slávy, přesto se sklání k maličkým. Dívá se na každého jednotlivce! Poznat Hospodina „znamená nejen vědět o něm, ale na vlastní kůži zakusit Jeho spásnou moc ...“ Hlásá radikální novost vztahu k Hospodinu: zkvalitnění, niternost, zásadní *proměnu srdce!*³⁴

Kniha proroka *Jonáše* je podobenství s výrazným teologickým poselstvím. Spis zvěstuje, že Bůh má zájem o celý svět, a ukazuje na *poslání* Božího lidu uprostřed světa (srov. Úvod knihy Jonáš).

Na rozdíl od Jeremiáše, který prožíval *nepokoj a trápení* ve službě Hospodinu, tady poznáváme stav člověka, který se nechce podříditi Boží vůli. Jonáš je povolán, aby hlásal zkázu města Ninive (srov. Jon 2,4.9). On však prchá před Hospodinem, který neupustil od vyvolení a provází Jonáše na jeho útěku. Jonáš má splnit, co mu Bůh uložil.

Cituji žalm 139, obraz Jonáše i každého z nás. Čím jsme? Na co můžeme být pyšní?

*Hospodine, zkoumáš mě a znáš mě.
Viš o mně, ať sedím nebo vstanu,
zdálky je ti jasné, co chci dělat.*

³³ Srov. VLKOVÁ, Gabriela Ivana. *Úvod do prorocké a mudroslovné literatury Starého zákona*, s. 28.

³⁴ Srov. *ibid.*, s. 41.

*Sleduješ mou stezku i místo, kde ležím ...
Bože, zkoumej mě, ty znáš mé srdce,
zkoušej mě, ty znáš můj neklid,
hled', zda jsem nesešel na cestu trápení,
a po cestě věčnosti mě ved'! (Ž 139,1.2.23-24)*

Veliký vítr, běsnící moře, to je obraz nepokoje v srdci člověka, prchajícího před svým Bohem.

*Vhodil jsi mě do hlubin, do srdce moře,
obklíčil mě proud,
všecky tvé příboje, tvá vlnobití se
přese mne převalily. (Jon 2,4)*

Jonáš byl znovu povolán, ohlašovat Ninive blížící se zkázu. Jeho napomínání zasáhlo srdce hříšného lidu i krále a ninivští se obrátili. Tím našli u Hospodina milosrdenství. Pro Jonáše to ale znamenalo *znevážení* jeho prorocké cti. Rozhněval se na Boha: „*Ach, Hospodine [...]! Věděl jsem, že jsi Bůh milostivý a plný slitování, shovívavý a nesmírně milosrdný, že tě jímá lítost nad každým zlem.*“ (Jon 4,1-2) Celý závěr knihy se nese v tomto duchu. Bůh nechá Jonáše zakusit jaké to je, mít z něčeho radost, mít něco rád a pak to ztratit. Celá kniha mluví o Boží dobrotě a Božím milosrdenství, i když závěr zůstává otevřený. Na postavě Jonáše je zřejmé, že každý má v životě zvláštní povolání či poslání. Úkol, který vyžaduje splnění, nemůže vykonat nikdo jiný. Smysl každého života existuje už od jeho počátku.³⁵

1.2 Pojem neklidu u biblických postav Nového zákona

- A ty, synu, budeš nazván prorokem Nejvyššího, neboť půjdeš před Pánem, abys mu připravil cestu a dal jeho lidu poznat spásu v odpuštění hříchu, pro slitování a milosrdenství našeho Boha, jímž nás navštívil Vycházející z výsosti, aby se zjevil těm, kdo jsou ve tmě a stínu smrti, a uvedl naše kroky na cestu pokoje. (Lk 1,76-79)

V první kapitole *Lukášova* evangelia čteme Zachariášova prorocká slova při narození Jana Křtitele. Slova, která *uvádějí* Izrael i celé lidstvo na *cestu*

---

³⁵ DRAPELA, Victor J. *Přehled teorií osobnosti*. 4. vyd. Přeložil Karel Balcar. Praha: Portál, 2003. 175 s. ISBN 80-7178-766-3, s. 150.

pokoje a naděje v Ježíši Kristu. Pokoj se tedy má odhalovat. Jakým způsobem? Kázání Jana Křtitele v judské poušti, oblečeného do velbloudí kůže, s koženým pásem kolem boků, živícího se kobyčkami a medem divokých včel (srov. Mt 3,1-5), navozuje spíš pocit napětí.

- Přichází však někdo silnější než jsem já [...]; on vás bude křtít Duchem Svatým a ohněm. Lopata je v jeho ruce, aby pročistil svůj mlat a pšenici shromáždil do své sýpky; ale plevy spálí ohněm neuhasitelným. (Lk 3,16-17) Plemeno zmijí, kdo vám ukázal, že můžete utéci před nastávajícím hněvem? Sekera už je na kořeni stromů .... (Lk 3,7.9)

Máme před sebou obraz *výbušného, horlivého kazatele, Božího bojovníka.* Kdo je tedy ten, který přichází za ním?

Ráda bych ukázala *nepokojnou cestu* k Bohu především na postavě samotného Krista. Svatý otec Benedikt XVI. v knize *Ježíš Nazaretský* píše: V Kristu se „moc Boha zjevuje v mírnosti, jeho velikost v prostotě a blízkosti. Ovšem – to není méně propastné“. Co bylo na Sinaji vyjádřeno „bouří, ohněm a zemetřesením“, bere na sebe „podobu kříže trpícího Boha.“³⁶

1.2.1 Ježíš Kristus, Boží Syn

Především – příchod Božího Syna na tento svět je *Otcova vůle.* Celý jeho život je naplněn touhou oslavit Otce a beze zbytku uskutečnit Jeho vůli (srov. J 14,31). Všechno Ježíšovo jednání je nasměrováno k tomuto cíli. Tak se mají naplnit slova proroka: „*Horlivost pro Tvůj dům mne stráví.*“ (J 2,17) Ježíšův život od početí až po smrt na kříži, je spojen s *nepřijetím, odmítáním, nepochopením a nenávisť* těch, ke kterým byl poslán.

Evangelista *Matouš* ukazuje Krista jako toho, na němž se naplnila všechna starozákonní prorocství. Ježíš je slíbený Mesiáš, Syn Boží (srov. Mt 16,16). Je velkým světlem pro všechny, kdo žijí v temnotách, v krajině stínu smrti (srov. Mt 4,15-16).

Po Janově křtu odchází Ježíš na poušť, *je pokoušen od d'ábla,* který nabízí moc, slávu a bohatství. Zlý znevážil Hospodina u lidí, a zkouší to i u Jeho Sy-

---

³⁶ RATZINGER, Josef. – Benedikt XVI. *Ježíš Nazaretský.* Přeložila Daniela Blahutková. Brno: Barrister a Principal, 2007. 269 s. ISBN 978-80-87029-20-6, s. 59.

na. Ježíš je jiný. Láska, úcta, klanění Otci a plnění Jeho vůle jsou pro něj vším, jsou smyslem jeho života.

Lukáš ve svém evangeliu zdůrazňuje Ježíšovu dobrotu a milosrdenství, představuje jej jako *Zachránce a Spasitele* v tom nejhlubším slova smyslu. Ve 4. kapitole čteme jiný úryvek Izaiášova proroctví:

*Duch Hospodinův jest nade mnou;
proto mě pomazal, [...]
abych propustil zdeptané na svobodu,
abych vyhlásil léto milosti Hospodinovy. (Lk 4,18-19)*

Citovaná evangelia ukazují Ježíše jako toho, kdo přichází ke všem lidem, a uzdravuje každou nemoc. Volajícího: „*Čiňte pokání, neboť se přiblížilo království nebeské.*“ (Mt 4,17) V obou evangeliích pak zaznívají – sice odlišným způsobem, „*blahoslavenství*“. Mojžíš kdysi vystoupil na Sinaj a dal lidu desky Zákona, Ježíš přichází, aby Zákon naplnil (srov. Mt 5,17) a povýšil. Každý, kdo slyší a přijímá, je povolán k následování.

Benedikt XVI. vidí *Lukášův* pohled obrácený směrem k učedníkům. Oni jsou *chudí, hladovějící, plačící, nenávidění a pronásledovaní*. Ale všechno je jinak, když poznávají věci z Boží perspektivy. Kdo jsou pro svět považováni za ztracené, mohou ve svých strastech jásat a radovat se. Od Ježíše vchází do útisku radost. Paradoxy blahoslavenství vyjadřují skutečnou situaci věřícího člověka ve světě, jak ji popsal apoštol Pavel v listech do Korinta. Bez domova, tupený, pohrdaný, pronásledovaný, ale všechno snášel rád, aby na svém těle nesl obraz Krista ukřižovaného a vzkříšeného (srov. 2 Kor 4,7-18). „Učedník je vázán na tajemství Krista“, proto píše svatý Pavel:

„*Už nežiji já, ale žije ve mně Kristus.*“ (Gal 2,2)³⁷

Svatý otec znovu pohlíží na „*blahoslavenství*“ v Matoušově evangeliu (Mt 5,3-12).

- Blahoslavenství působí jako Ježíšova zastřená vnitřní biografie, jako jeho portrét. On, který nemá, kde by hlavu složil (srov. Mt 8, 20), je v pravdě chudý; on, který o sobě může říci: *pojďte ke mně, neboť jsem tichý a pokorný srdcem* (srov. Mt 11,29), je v pravdě

---

³⁷ Srov. RATZINGER, Josef – Benedikt XVI. *Ježíš Nazaretský*, s. 61-63.

tichý; on je to, kdo má čisté srdce, a proto neustále vidí Boha. Je tvůrcem pokoje, je z Boží vůle trpící (srov. Mt 5,1-12).

Proto jsou blahoslavenství ukazateli na cestě k Otci pro církve i pro jednotlivce – podle povolání.³⁸ Ježíš je ten nejprvnější blahoslavený, který pro lásku k Otci i k člověku „*má hojnou odměnu v nebesích*“ (Mt 5,12). Protože nic nepěl na své Božské přirozenosti, sám sebe se zřekl a přijal za nás utrpení (srov. Flp 2,6-8).

Cílem *Janova* evangelia je ukázat Ježíše jako vtělené Boží Slovo, které přináší plnost života. V tomto evangeliu se prolíná popis Ježíšova učení, jeho zázraků, které mají stupňující gradaci, s touhou Židů jej zabít, protože nejen znesvěcoval sobotu, ale dokonce nazýval Boha svým Otcem, a tak se mu stavěl na roveň (srov. J 5,18). Před svým umučením posiloval Ježíš apoštoly nadějí:

- *Vaše srdce ať se nechvěje úzkostí! Věříte v Boha, věřte i ve mne. Jdu (k Otci), abych vám připravil místo [...] cestu kam jdu, znáte. Já jsem ta cesta, pravda a život. Nikdo nepřichází k Otci, než skrze mne [...] Já jsem v Otci a Otec ve mně [...] On vám dá jiného Přímluvce, aby byl s vámi na věky – Duchu pravdy. Pokoj vám zanechávám, svůj pokoj vám dávám; ne jako dává svět, já vám dávám. Ať se Vaše srdce nechvěje a neděsí!* (srov. J 14)

Všechna evangelia podávají zprávu o utrpení Pána Ježíše. O jeho veliké *úzkosti* v Getsemanech a jeho opakované prosbě: „*Otče, odejmi ode mě tento kalich, ale ne co já chci, ale co Ty chceš.*“ (srov. Lk 22,42-44)

Podávají svědectví o křivém obviňování, nenávisti a násilí na bezbranném (Mk 15, 16-20). Dokladem toho jsou i Pilátova slova: „*Hle člověk!*“ (J 19,5)

Ježíšova absolutní vydanost se projevila na kříži. Matku odevzdal milovanému učedníkovi. Zvolání: „*Žízním!*“ (J 19,28), exegeté vykládají jako horoucí touhu po spáse duší. Jeho milosrdenství k trpícímu člověku nekončí, ale dovršuje se tvář v tvář smrti (Lk 23,42). Přichází temnota, která je obrazem naprosté opuštěnosti (Mk 15,33). Ježíš přišel splnit Otcovu vůli, Ten nyní zahalil svou tvář. Ježíšovo volání (Mk 15,34), je toho dokladem. Přesto v okamžiku smrti, když se všechno jevílo jako ztracené a zbytečné, římský setník vyznal:

---

³⁸ Srov. RATZINGER, Josef – Benedikt XVI. *Ježíš Nazaretský*, s. 63.

„Ten člověk byl opravdu Syn Boží.“ (Mk 15,39; Mt 27,54) Ježíšova sláva se ukázala na kříži a lotr po pravici byl ještě téhož dne v Božím království *míru a pokoje* (srov. Lk 23,42).

Je-li duchovní život následováním Krista, je-li člověk Jeho obrazem, Jeho bratrem, pak cesta k Otci *musí* vést přes hlubinu Kristova kříže.

1.2.2 Synové milosrdného otce

- *Jeden člověk měl dva syny. Ten mladší řekl otci: Otče dej mi díl majetku [...] Po nemnoha dnech mladší syn všechno zpeněžil, odešel do daleké země a tam rozmařilým životem svůj majetek rozházel ...* (Lk 15,11–13)

Henri Nouwen ve své knize *Návrat ztraceného syna* říká: Lukáš to vše vypráví tak věčně a prostě. Ve skutečnosti to, co se odehrává, je věc bolestná, urážlivá a v naprostém rozporu s tehdejšími zvyky. Syn totiž nemá právo disponovat majetkem, až po smrti otce. „*Odešel do daleké země*“, znamená znevážení všeho, co je doma považováno za svaté, znamená téměř přát si otcovu smrt.³⁹

- *A když už všechno utratil, nastal v té zemi velký hlad [...] Šel a uchytil se u jednoho občana [...] , ten ho poslal na pole pást vepře. Byl by si chtěl naplnit žaludek slupkami, které žrali vepři, ale ani ty nedostával. Tu šel do sebe a řekl: „Jak mnoho nádeníků u mého otce má chleba nazbyt a já tu hynu hladem: Vstanu, půjdu k svému otci a řeknu: Otče, zhřešil jsem [...] Nejsem už hoden nazývat se tvým synem; přijmi mne jako jednoho ze svých nádeníků.“* (Lk 15,14–19)

Všechno promarnil, peníze, zdraví, čest, sebeúctu, pověst. Ten, který odešel plný pýchy, se spoustou peněz, rozhodnutý žít daleko od otce se vrací jako žebrák. Ztráta všeho jej přivedla k vědomí, že má někde daleko otce, který jej miluje opravdovou, nezištnou láskou. Někde v nitru se ozýval hlas: „*Jsi můj milovaný syn ...*“⁴⁰ Tento překrásný text v obraze otce ukazuje milujícího a milosrdného Otce nebeského.

---

³⁹ Srov. NOUWEN, Henri J. M, *Návrat ztraceného syna*. Přeložila Annamaria Kolářová. Praha: Paulínky, 2001. 157 s. ISBN 80-86025-29-2, s. 41-42.

⁴⁰ Srov. *ibid.*, s. 55-56.

Odchod je snadný, cesta domů je těžká. Vrací se, „ale v jakém zmatku“. Jako ztroskotanec. „Víš, že je stále ještě synem“, ale „připravuje se, že přijme postavení služebníka.“⁴¹ Zkušenost člověka je taková, že často přijímá s hořkostí vědomí, že nic nedokáže, už jedině Bůh ... Jednou z největších výzev duchovního života je přijmout odpuštění. Znamená to „poddát se tak absolutně Boží lásce, že se ze mě stane nový člověk.“ Přijmout odpuštění znamená naprostou ochotu nechat Boha být Bohem, aby provedl úplné uzdravení, navrácení a obnovení. Cesta k Bohu je cestou nového dětství, je cestou blahoslavenství. Je úzkou cestou do božího království.⁴²

- *Když byl ještě daleko, otec ho spatřil a hnut lítostí běžel k němu, objal ho a políbil [...]*
Rozkázal svým služebníkům: „ Přineste ihned nejlepší oděv a oblečte ho; dejte mu na ruku prsten [...], hodujme a budme veselí, protože tento můj syn byl mrtev, a zase žije, ztratil se, a je nalezen. A začali se veselit... (Lk 15,19-24)

Obraz otce, který se soucitem, bez výčitek „běží“ vstříc „ztracenému“ a s nejněžnější láskou jej vítá. Nejlepší šaty a prsten nás nenechávají na pochybách o opravdovém, bezpodmínečném znovupřijetí syna milujícím Otcem.

- *Starší syn byl právě na poli. Když se vracel [...], uslyšel hudbu a tanec. Zavolal si jednoho ze služebníků a ptá se, co to má znamenat. On mu odpověděl: „Vrátil se tvůj bratr, a tvůj otec dal zabít vykrmené tele [...].“ I rozhněval se a nechtěl jít dovnitř. (Lk 15,25 -28)*

Ztratil se nejen mladší, který opustil domov, aby hledal svobodu a štěstí v daleké zemi, ale i ten, který zůstal doma, se stal ztraceným člověkem. Poslušný, odpovědný, vzorný syn, nesl v nitru stále větší *pocit nesvobody, neuznání*, která se ukázala teprve tváří v tvář otcově radosti nad návratem mladšího bratra. Hořkost jeho slov: „*Tolik let už ti sloužím a nikdy jsem neporušil žádný tvůj příkaz; a mě jsi nikdy nedal ani kůzle, abych se poveselil se svými přáteli. Ale když přišel tenhle tvůj syn ...*“ (Lk,15,29-30) Bolest a žárlivost. Už nenazývá bratra bratrem. Odtahuje se od něj i od otce. Už nemá ani bratra,

---

⁴¹ Srov. NOUWEN, Henri J. M., *Návrat ztraceného syna*, s. 58.

⁴² Srov. *ibid.*, s. 59-61.

ani otce. Oba se pro něj stali cizinci. Na bratra se dívá pohrdavě, na otce se strachem. Stal se cizincem ve svém vlastním domě. Radost a zášť nemohou existovat bok po boku.⁴³

- *Otec vyšel a domlouval mu. „Synu, ty jsi stále se mnou a všechno, co mám, je tvé. Ale máme proč se veselit a radovat, poněvadž tento tvůj bratr byl mrtev, a zase žije, ztratil se a je nalezen.“* (Lk 15,28; 31-32)

Jak těžké je pro staršího syna vrátit se domů k otci z *hněvu a zášti* sídlící hluboko v jeho nitru. A není možné ji sám uzdravit. To může jenom Bůh svou láskou, prostřednictvím naší důvěry a vděčnosti.

Otec totiž nechce zpět jen mladšího syna. Chce i staršího. I on potřebuje být nalezen a uveden do domu radosti. Otec nevnučuje svou lásku *milovanému synu* násilím. Nechává mu svobodnou volbu, jestli chce zůstat v temnotě, nebo vyjít do světla Boží lásky. Bůh je vždycky připraven dávat a odpouštět, jeho jedinou touhou je přivést nás domů.⁴⁴

Jistě stojí za to zamyslet se nad nepokojem, jak jej prožívaly další novozákonní postavy. Nad jejich stavem před, a po setkání s Bohem, jeho Synem Ježíšem v Duchu Svatém, který je Láska, a není důležité, zda šlo o setkání osobní nebo setkání v nitru, v srdci člověka.

1.2.3 Petr a Jidáš

Petr – skála, hlava Kristovy církve (srov. Mt 16,18). Otec mu dal poznat a on vyznal, že Ježíš je „*Mesiáš, Syn Boha živého*“ (srov. Mt 16,16-18). Přesto jej ze strachu o život třikrát zapřel (Mt 26,69-74). Jak bolí srdce člověka, který zradil přítele? Evangelium říká: „*Vyšel ven a hořce se rozplakal.*“ (Mt 26,75) K nejkrásnějším novozákonním textům, patří závěr Janova evangelia (srov. J 21). Je zprávou o setkání apoštolů se vzkříšeným Kristem u jezera, o zázračném rybolovu. O Petrově horlivosti, s níž spěchal tam, kde „*je Pán*“. Na Ježíšovu opakovanou otázku: „*Šimone, synu Janův, miluješ mě?*“ zarmoucen třikrát odpověděl: „*Pane, ty víš všechno, ty víš také, že tě mám rád.*“ (J 21,15-17)

---

⁴³ Srov. NOUWEN, Henri J. M., *Návrat ztraceného syna*, s. 90.

⁴⁴ Srov. *ibid.*, s. 86, 92.

Z těchto několika slov poznáváme velikou Petrovu lásku a jeho oddanost, s jakou později následoval svého „mistra“ až k smrti na kříži.

Jidáš, také jeden z dvanácti. Evangelia nepodávají zprávu o jeho životě před vyvoláním. Ve společenství apoštolů spravoval pokladnu. Když Marie pomazala Ježíšovy nohy drahocennou mastí, napomínal, že mast měla být prodána a peníze rozdány chudým. Jan dodává: To řekl ne proto, že by mu záleželo na chudých, ale že byl zloděj. Spravoval pokladnu a bral z toho, co se do ní dávalo (srov. J 12,1-7).

Velekněží usilovali Ježíše zabít. Proč se Jidáš rozhodl jej zradit? Považoval jej vůbec za mimořádnou osobnost, tváří v tvář jeho skutkům? Je možné, že jej považoval za Mesiáše? Nebo podle jeho představ by Mesiáš měl být úplně jiný? V každém případě se rozhodl, že Ježíše zradí. Prodá za 30 stříbrných. A Ježíš to, stejně jako v případě Petrova zapření, věděl.

V evangeliu svatého Matouše máme zprávu, že pocítil *výčitky svědomí*, dokonce šel vrátit peníze, ale tíhu svého svědomí neunesl a oběsil se.

Jidáš zradil Pána Ježíše, Petr ho zapřel. Oba byli ztracené děti. Jidáš, který už nebyl schopen držet se pravdy, že zůstal dítětem Božím, se oběsil ... Petr si na to, uprostřed vlastního zoufalství, dělal nárok a v slzách se vrátil. Jidáš si vybral smrt, Petr si vybral život.

Neustále jsme v pokušení litovat se: „Nestojím za nic, jsem zbytečný“. Pak *nás zahlcuje temnota* a nevidíme světlo, ke kterému bychom se vrátili. Vzdalujeme se víry ve vlastní, původní dobrotu a víry v Otce, který nám ji dal. Zapomínáme, že Bůh stvořil člověka ke svému obrazu a viděl, že je to „*velmi dobré*“ (Gn 1,26-31).⁴⁵

Na příkladu obou apoštolů poznáváme, že cesta k Bohu není jednoduchá. Poznáváme nepokoj, který přivádí k osvobození, a jiný nepokoj, vedoucí do propasti, do stavu bez Boha.

---

⁴⁵ Srov. NOUWEN, Henri J. M. *Návrat ztraceného syna*, s. 57.

1.2.4 Nepokoj patří k životu každého člověka

Zacheus, hříšnice, nebo *celník* modlí se v chámě. Jejich osudy jsou podobné. Přesto, že netrpěli materiální nouzí, strádali jiným způsobem. Nepokojem, pramenícím z nepřátelství „spravedlivých“, z pohrdání, závisti a v neposlední řadě z tíhy vlastních hříchů. Uzavřený kruh utrpení, který sami nedokázali přerušit, nedokázali uzdravit svá zraněná *srdce*. Takový stav člověka přitahuje Boha a jeho milosrdenství.

Evangelium říká, že Syn člověka přišel, aby zachránil, co hynulo (srov. Lk 19,10) a jinde – On „*nalomenou třtinu nedolomí a doutnající knot neuhasí ...*“ (Mt 12,20) Ten, který jediný má právo soudit, nad nikým neláme hůl. Láska je shovívavá, dobrosrdečná, nezávidí, láska se nevychloubá, všemu věří, všechno omlouvá, všechno vydrží, nikdy nad nikým nezoufá, láska nikdy nepřestává (srov. 1 Kor 13,4-7). Kdo může dát takovou lásku? Jedině Bůh.

1.2.5 Apoštol Pavel

Narodil se jako Izraelita z kmene Benjamin v Tarsu v Kilikii. Byl vzdělaný v Zákoně, farizej a také Římský občan.⁴⁶ Svědectví o životě apoštola *Pavla* nám podávají Skutky apoštolů a Pavlovy listy.

Když Pavel mluví o své činnosti pronásledovatele, dává ji do souvislosti se svým dřívějším zachováváním Zákona. Pavlova horlivost pro Zákon a jeho zanícené pronásledování církve spolu úzce souvisí. Dá se předpokládat, že Pavel nepronásledoval sám, ale předčil mnohé svojí horlivostí pro židovství, pro hlásání svatosti Izraele. Kladl si za cíl „přivést k rozumu“ ty, kteří se odchýlili a přimět je, aby se vrátili zpět. „*Nepřestával vyhrožovat učedníkům Páně a chtěl je vyhladit.*“ (Sk 9,1)⁴⁷

Před Damaškem byl přemožen Bohem, vzat do služby, povolán za apoštola (srov. Řím 1,1-4). Sám vyznává: „*Milostí Boží jsem to, co jsem ...*“ (1 Kor 15,10) Být zasažen a nechat se zasáhnout patří nerozlučně k sobě. Pavel byl

---

⁴⁶ Srov. MAREČEK, Petr. Zdroje informací o apoštolu Pavlovi a jeho původu. Katechetické centrum Brno: *Katechetický věstník*. 2007 / 08. MK ČR E 12332., č. 3., s. 2-3.

⁴⁷ Srov. MAREČEK, Petr. Misijní činnost apoštola Pavla. Katechetické centrum Brno: *Katechetický věstník*, čís. 5., s. 2-3.

zasažen do hloubi srdce, tři dny nic neviděl, nejedl a nepil (srov. Sk 9,9). Pán Ježíš říká Ananiášovi: „*Ukážu mu, co všechno musí podstoupit pro mé jméno.*“ (Sk 9,16) A Pavel, jako dřív horlil pro Zákon, tak nyní s obrovským nasazením pracuje pro Krista zmrtevýchvstalého.⁴⁸

Nebyl k udržení. Absolvoval víc než 20 tis. km, aby zvěstoval poselství Ježíše Krista, kterého nikdy, během Jeho pozemského života neviděl. Ve Skutcích máme zprávu o třech misijních cestách, cesta do Říma se počítá jako čtvrtá. Jeho činnost však byla ještě rozmanitější. Z listů se dovídáme o těžkostech jeho působení. „*Namáhal jsem se usilovněji, ve vězení jsem byl vícekrát, ran jsem užil do sytosti, smrti jsem často hleděl do tváře [...] pětkrát odsouzen ke čtyřiceti ranám bez jedné, třikrát jsem byl trestán holí, jednou jsem byl kamenován, třikrát jsem s lodí ztroskotal ...*“ (srov. 2 Kor 11, 23-33)⁴⁹

Pavel dostal milost nahlédnout do nebe, ale dostal i osten do těla, *slabost*, aby se nechlubil. Tato slabost je k oslavě Boží, v ní se projevuje Boží síla. Pro Krista rád přijímá *urážky, útrapy a pronásledování*. Právě když je slabý, stává se silným (srov. 2 Kor 12,1-10).

Ve svých listech dává najevo, kým skutečně je: světec obtížený chybami a slabostmi. Obklopuje se lidmi, kteří jsou mu věrně oddáni a kteří se podrobují jeho příkazům a nařízením. Náruživý zastánce židovství si jako křesťan tento svůj charakter uchoval a dával jej pocítit svým spolubratrům ve víře. Do Korinta píše „*... až znovu přijdu, nebudu nikoho šetřit ...*“ (2 Kor 13,2)⁵⁰

Pavel si nedopřál odpočinku. Jak nesmírně byl horlivý pro plnění Boží vůle! Ale jak rozdílný směr nyní vykazovalo jeho nasazení.

Před setkáním se vzkříšeným Kristem vidíme Šavla, který souhlasí s bezprávím, pronásleduje křesťany, nikoho nešetří, je připraven násilím hájit Boží pravdu. Jako by mu uniklo, že Bůh si váží svobody člověka. Po obrácení vidíme jiného, *nového* člověka – Pavla, přinášejícího evangelium okolním národům, hájícího jednotu a svornost. Ohlašovatele *míru a lásky* (srov. 2 Kor 13,11-13), *pravdy a spravedlnosti* (srov. Ef 6,14-15). Ohlašovatele parusie (srov. Gal 4,13-18). Jeho život nebyl klidný, byl to život *bojovníka* pro Krista.

---

⁴⁸ Srov. MAREČEK, Petr. Misijní činnost apoštola Pavla, čís. 6., s. 2-3.

⁴⁹ Srov. ibid., čís. 8., s. 2-3.

⁵⁰ Srov. ibid., čís. 1-2., s. 1-2.

- „Dobrý boj jsem bojoval, běh jsem dokončil, víru zachoval. Nyní je pro mne připraven vavřín spravedlnosti...“ (2 Tim 4,7)⁵¹

1.3 Augustinovo nepokojné srdce

„Stvořil jsi nás pro sebe a neklidné je naše srdce, dokud nespočine v Tobě.“⁵² Tato věta stojí na počátku knihy *Vyznání* Aurelia Augustina, nejhlubšího myslitele a nejvýraznější osobnosti celé patristiky.

Narodil se roku 354 v Thagaste v Numidii jako syn pohanského otce a křesťanské matky. Lehkovážný mladý filosof se snažil najít pravdu o smyslu bytí. Domníval se, že ji našel v učení manichejských. Když poznal, že toto učení není pravé a nepřináší pokoj, začal studovat novoplatónské spisy, ale ani tu nenašel uspokojení. Pravdu samu poznal Augustin teprve v křesťanství, k němuž přestoupil po mnohaletých modlitbách své matky, a po setkání s velkým biskupem Ambrožem z Milána.⁵³

Vedle *Následování Krista* právě *Vyznání* ovlivnilo veliké množství lidských srdcí. Není knihy, která by mohla přinést větší duchovní prospěch. Ve všech Augustinových dílech najdeme „hlubinu filosofie, neodolatelnost výmluvnosti, smělost básnických obrazů, spolehlivost nauky a horoucnost lásky k pravdě.“⁵⁴

U Augustina je centrem duchovního života *láska*. Čím víc člověk miluje, tím se víc přibližuje Bohu. Mluví „o počínající, postupující, velké a dokonalé lásce.“ Na této cestě neexistuje žádné zastavení. Zaostává, kdo uhýbá. Kdo se odchyluje od víry, ten se odchýlí i od lásky.⁵⁵

Co odlišuje *Vyznání* od ostatních děl je skutečnost, že vypráví o Augustinových *nejhanebnějších cestách*. Je vyznáním Bohu i lidem o životě plném pádů a selhání. Vyjádřením bolesti nad poznanou pravdou o sobě samém

⁵¹ Srov. MAREČEK, Petr. Misijní činnost apoštola Pavla, čís. 6., s. 2-3.

⁵² Srov. AUGUSTINUS, Aurelius. *Vyznání*. Přeložil Ladislav Kuncíř. Praha: Kalich, 1992. 540 s. ISBN 8017-480-3, s. 10.

⁵³ Srov. STÓRIG, Hans J., *Malé dějiny filosofie*. Přeložili M. Petříček, P. Rezek, K. Šprunk. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000. 630 s. ISBN 80-7192-500-2, s. 171-172.

⁵⁴ Srov. AUGUSTINUS, Aurelius. *Vyznání*. Přeložil Ladislav Kuncíř. 1926. Praha: Kalich, 1992. 540 s. ISBN 8017-480-3. Předmluva překladatele, s. 7-9.

⁵⁵ Srov. WEISMAYER, Josef. *Život v plnosti*, s. 57-8.

a neskonalé radosti z poznání Boha. „Mezi steny a vzlyky jeho zmučeného *srdce* zaznívá píseň chvály Boží čím dále tím mocněji a ohnivěji, až se změní v širokou velepíseň ohnivé, vřelé a přece tak klidné lásky,“⁵⁶ když Augustinovo *srdce* spočinulo v Bohu.

1.3.1 Vyznání

- Kdo mi dá, abys zavítal do mého srdce [...], abych svých hříchů zapomněl a objal jenom Tebe, své jediné dobro? Otevři, Pane, mé srdce a řekni mé duši, „Spása tvá jsem já!“ Odpuť mi moje hříchy. Já svou nepravost uznávám. Kde nebo kdy byl jsem já bez viny?⁵⁷

V dětství přijímal Augustin víru své matky, vzýval Boha, modlil se s vroucností. V mládí „hledal radost, slávu, pravdu“ a „upadl do žalosti, hanby a bludu“. vzdaloval se od Boha, toužil po smysly uspokojujících dobrech. Upínal se k dobru tohoto světa a opouštěl dobro Nejvyšší... Poznal, že láska bez Boha, a jeho požehnání, i rozkoše tohoto světa, po kterých dychtil, jsou plné hořkosti.⁵⁸

Toužil po pravé moudrosti, kterou je Bůh, „světlo Augustinova srdce“, ale Písmo pro něj nebylo dost vznešené. Tak upadl do bludů manichejských a plný pýchy a pověr sváděl jiné. Vyznává: „Čím jsem sám sobě bez Tebe, ne-li vůdcem do záhuby?“⁵⁹ Velmi jej zasáhla smrt přítele, nenacházel klidu. „Pravé přátelství má základ v Bohu. Blahoslavený, kdo miluje Tebe a přítele v Tobě a nepřítelé pro Tebe. Neboť jen ten neztrácí žádného věrného přítele, jemuž jsou všichni milí v tom, jenž nemůže být ztracen.“⁶⁰

Na začátku dospělosti byl plný marnivosti. Když později odhaloval pravdy víry, pátral po příčině zla, což působilo jeho srdci veliká muka a úzkost. Dovo-lával se Božího milosrdenství, nikdo však neznal jeho trápení – jen Bůh sám. Jeho křik dolehl až k Němu.⁶¹

Augustin poznal, že žádostivostí klesl anděl i člověk, ukázala se temná hlubina. Co nás povznáší, to je láska Ducha Svatého, protože „*Láska Boží vyli-ta je v srdcích našich skrze Ducha Svatého, který nám byl dán.*“ (Řím 5,5) On

---

⁵⁶ Srov. AUGUSTINUS, Aurelius. Předmluva překladatele, s. 7-9.

nás poučuje o *duchovních darech* (srov. 1 Kor 12,1), ukazuje nám na výsost *vznešenou cestu lásky*... (srov. 1 Kor 12,31).⁶²

Poznal, že „strach sám je zlem, který naše srdce marně dráždí a trápí“. Je tím větší, když se bojíme tam, kde to není třeba.⁶³ Nemohl najít pokoj, dokud s úplnou jistotou nepoznal, že Bůh je „pravé světlo v temnotách“. „Kdo hledá pravdu, přijde ke světlu.“⁶⁴

Augustinovi se líbila cesta ke spáse, ale nedokázal na ni vykročit. Styděl se sám před sebou, ale nedokázal změnit způsob života. Poznal, že se nemůže spoléhat sám na sebe, ale „na Tebe Pane“. Takový zápas prožíval ve svém *srdci*, až poznal celou svoji bídu a v slzách hluboké lítosti svého srdce se vrhl do uzdravující náruče svého Boha.⁶⁵

- Svým slovem jsi zranil mé srdce a já Tě miluji. Miluji svého Boha. Probodl jsi mé srdce svou láskou a Tvá slova jako střely uvízla v mém nitru [...] ⁶⁶ Ať Tě chválí srdce mé [...] Hospodine, kdo je Tobě podoben? Smiluj se, Pane, a zjev mi své smilování a řekni duši mé „Spása tvá jsem já!“⁶⁷. Jen v srdci jsem takový, jaký opravdu jsem. Jen Ty mě opravdu znáš. Mé vyznání mlčí ústy, volá citem!⁶⁸

Jen u Boha je „místo neporušitelného klidu, kde nebývá opuštěna Láska“. Kde je Bůh? Je tam, kde se okouší pravda – totiž na dně srdce. „Vejděte do svého srdce [...] a naleznete odpočinek.“ Bůh je Láska, v něm všechno milujte! „Chcete-li tedy vstoupit a vystoupit až k Bohu, sestupte!“ To Duch Boží mluví, když se Augustin vyznává, roznicen láskou ke svému Stvořiteli.⁶⁹

Jedna z nejkrásnějších částí Augustinova *Vyznání* vyjadřuje jeho bolest nad časem prožitým bez Boha, který je Milosrdenství a Láska:

---

⁵⁷ Srov. AUGUSTINUS, Aurelius. *Vyznání*, s. 15; 22.

⁵⁸ Srov. *ibid.*, s. 43-46; 50-52.

⁵⁹ Srov. *ibid.*, s. 70-75.

⁶⁰ Srov. *ibid.*, s. 103.

⁶¹ Srov. *ibid.*, s. 201-202.

⁶² Srov. *ibid.*, s. 473.

⁶³ Srov. *ibid.*, s. 195.

⁶⁴ Srov. *ibid.*, s. 204. 300.

⁶⁵ Srov. *ibid.*, s. 226; 256-257.

⁶⁶ Srov. *ibid.*, s. 263.

⁶⁷ Srov. *ibid.*, s. 15. 261.

⁶⁸ Srov. *ibid.*, s. 301-303.

⁶⁹ Srov. *ibid.*, s. 105-109.

- Pozdě jsem Tě miloval, Kráso tak stará a přece tak nová, pozdě jsem Tě miloval: Ty jsi byl uvnitř a já venku a tam jsem Tě hledal [...] Ty jsi byl se mnou, ale já jsem nebyl s Tebou. vzdalovalo mne od Tebe vše to, co by vůbec nebylo, kdyby nebylo v Tobě. Ty jsi volal, křičel a přehlušil jsi mou hluchotu. Ty ses stkvěl, zářil a zahnal jsi mou slepotu. Tvá vůně mne zaujala, vdechl jsem ji a dychtil jsem po Tobě. Okusil jsem Tebe a lačním a žízním po Tobě. Dotkl ses mě, a vzplanul jsem touhou po Tvém míru.

Až k Tobě úplně přilnu, nebude pro mne nikde bolesti, ani strasti a celý můj život oživne, jsa pln Tebe.⁷⁰ Tebe chci, ó spravedlnosti a nevinnosti. V Tobě je úplný mír a neporušený život.⁷¹

„Nepokojné je naše srdce, dokud nespočine v Tobě, Bože!“⁷²

1.4 Očišťování srdce a duchovní tradice

Tato část práce má přiblížit některé typy křesťanské spirituality. Ukázat a poznat, jak našli cestu ke sjednocení s Bohem a jak o ní ve svých dílech psaly význačné osobnosti duchovního života.

- Bonaventura z Bagnoregia – *Itinerarium mentis in Deum*
- Jan od Kříže – *Temná noc*
- Terezie z Lisieux – *Dějiny duše*
- Faustyna Kowalská – *Deníček Boží milosrdenství v mé duši*

1.4.1 Svatý Bonaventura z Bagnoregia

Svatý Bonaventura, současník Tomáše Akvinského, představitel vrcholné scholastiky, filosof, teolog, učitel a spisovatel se narodil kolem r. 1217 v Itálii. Vystudoval univerzitu v Paříži, kde později také vyučoval. Znal díla významných filozofů starověku i novověku. Velikou úctu choval ke sv. Augustinovi. Pramenem jeho myšlení jsou díla těchto autorů a především Písmo svaté. Po dokončení studií (1243) vstoupil do Řádu menších bratří svatého Františka

⁷⁰ Srov. AUGUSTINUS, Aurelius. *Vyznání*, s. 341.

⁷¹ Srov. *ibid.*, s. 63-64.

⁷² Srov. *ibid.*, s. 10.

z Assisi. Františkánství bylo pro Bonaventuru výchozím bodem jeho cesty k setkání s Bohem. Papež Sixtus V. jmenoval Bonaventuru učitelem církve s titulem „andělský doktor“.

Do roku 1257 se Bonaventura věnoval studiu a vědecké i literární činnosti v Paříži. V únoru tohoto roku byl jmenován sedmým generálním ministrem františkánského řádu. (Je považován za jeho druhého zakladatele.) Tím pro Bonaventuru nastalo těžké období. Píše, že jeho vůle se vzpírala takovému úkolu. Ten se mu stal skutečně křížem. V říjnu 1259 vystoupil na horu Altavernu, místo, kde František obdržel stigmata, aby zde hledal pokoj. Jeho *srdce bylo znepokojené* starostmi o praktické věci. Byl přesvědčen, že ty jej vzdalují od Boha, zatímco studium jej k Bohu přibližovalo.

Tady, na hoře Altaverně si uvědomil, že jeho bolestná cesta vede přes hlubinů Kristova kříže ke zkušenosti uchvácení mysli do Boha. Že tento sestup jej v Kristu skrze Ducha Svatého přivádí do náruče Otce.

Poznal také, že studijní příprava a kontemplace mají své oprávněné místo ve františkánské spiritualitě, jako jeden z prostředků, který umožňuje pravý sestup s Kristem k hlubině kříže a ke zkušenosti uchvácení mysli. Jako vynikající filosof, teolog a literát dokázal tuto originální zkušenost promyslet a vynikajícím způsobem vyjádřit.

1.4.2 Putování mysli do Boha

Zvláštní význam mezi středověkými spisy o cestě člověka k Bohu má dílo svatého Bonaventury *Putování mysli do Boha*. Spojuje se v něm augustinovská tradice s františkánskou mystikou.

K „nazírání prázakladu, který je zcela duchovní, věčný a nad nás vznešený“, vede Bonaventura „stopou, která je tělesná, časná a mimo nás“; to znamená jít po cestě Boží. Vstoupit do vlastní duše, „která je obrazem Božím, má věčné trvání, je duchovní a v nás“; kráčet k Boží pravdě. „Konečně vstoupit

k Tomu, který je Věčný a zcela duchovní; to znamená, radovat se v poznání Boha a úctě před jeho vznešeností.⁷³

Putování má sedm kapitol. Prvních šest popisuje výstup mysli k Bohu po šesti stupních osvětlení. V sedmé kapitole zachycuje tajemství vtělení. Bůh se stává člověkem v osobě Ježíše Krista, sestup s Kristem, tajemství kříže, a pak definitivní návrat k Otci společně s Ním – už ne po stupíncích k Bohu, ale uchvácení s Kristem do Boha.⁷⁴

Cestou šesti stupňů osvětlení, je duše uschopňována, aby prostřednictvím křesťanské moudrosti přišla k pokoji, skrze lásku Ukřižovaného Krista. Bonaventura nemá na mysli tělesný pohyb, ale povznesení srdce (mysli, ducha) těch, kteří se vroucně modlí.⁷⁵

První stupeň osvětlení vede k nazírání Boha skrz jeho stopy v tomto světě. Lidská mysl se obrací nejprve k vnějším věcem, pak k sobě a do sebe, tj. duch, a nakonec se obrací nad sebe samu. Tu hovoříme o mysli. Mysl je sama sebou především tehdy, když odráží podobu Boží. Toho musí člověk využívat na své cestě, aby miloval Boha celou myslí, celým srdcem a celou duší. V tom je pravé naplnění zákona a pravá křesťanská moudrost, jíž je *přebývání Ježíše Krista v srdci člověka*.

Nejvyšší moc, moudrost a dobrota Stvořitele vyzařuje ze stvořených věcí trojím způsobem – *pozorující vidí*, jak věci jsou samy o sobě. *Zrakem víry* poznává počátek, běh, konec stvoření. *Podle rozumu* rozlišuje stupně bytí. To je svědectví pro mysl, která uvažuje o Boží moudrosti, moci a dobrotě, přivádí nás k Nejvyššímu, Nejmocnějšímu, Nejmoudřejšímu a Dokonalému.⁷⁶

Ve druhém stupni člověk nazírá Boha v jeho stopách uprostřed tohoto hmotného světa. Člověk poznává věci smysly. Poznává, že všechno má svou příčinu, poznává krásu, lahodnost, souměrnost. Každá věc vyzařuje svou poznatelnou podobu s plozením Syna Otcem. Bůh je původcem, vzorem a cílem

---

⁷³ Srov. WEISMAYER, Josef. *Život v plnosti*, s. 59.

⁷⁴ Srov. BONAVENTURA Z BAGNOREGIA. *Putování mysli do Boha*. Úvodní studie, překlad a poznámky Ctirad Václav Pospíšil. 1. vyd. Praha: Krystal OP, 1997. 117 s. ISBN 85929-22-8.

⁷⁵ Srov. BONAVENTURA Z BAGNOREGIA. *Putování mysli do Boha*, s. 45.

⁷⁶ Srov. *ibid.*, s. 61-69.

každé stvořené věci, každá je jakýmsi obrazem, nebo zpodobením věčné moudrosti.⁷⁷

Na *třetím stupni* Boha nazíráme v naší mysli. Tam poznáváme trojí schopnost duše. *Paměť* – uchovává věci přítomné, minulé i budoucí, věci hmotné i nehmotné. V paměti je světlo, nepodléhající změnám, díky němuž ona uchovává pravdy, které také nepodléhají změně. Úkony rozumu přivádějí k poznávání věčnosti. *Poznávací schopnost* – spočívá v pochopení významu pojmů, soudů a závěrů. Úkony rozumu přivádějí k poznání pravdy. *Činnost volní* – jako výběr, posouzení a touha. Každý, kdo vybírá, musí mít v mysli vtisknutou znalost nejvyššího Dobra. Úkony volní vedou k nejvyšší Dobrotě.

Původ, řád a vlastnosti těchto mohutností vedou k samotné Nejsvětější Trojici, jejímž je duše obrazem. Tomuto nazírání pomáhají světla věd, jejichž pravidla vystupují jako paprsky z věčného Zákona do naší mysli.⁷⁸

Na *čtvrtém stupni* nazíráme Boha v jeho obrazu obnoveném dary milosti. Aby někdo mohl vstoupit do sebe sama a zakoušet blaho v Pánu (srov. Flp 2,7), může tak učinit jenom skrze Krista.

K tomuto vstupu se můžeme přiblížit jen *vírou, nadějí a láskou* k tomu, který je *cesta, pravda a život* (J 14,6). Duše, která touží a s láskou objímá vtělené Slovo, dostává od něj milosti a je do něj uchváčena láskou. Je schopna všemi smysly poznávat svého ženicha. Disponuje se k uchváčení mysli oddaností, úžasem a jásotem. Oporou tohoto stupně nazírání je Písmo svaté. Mysl obývaná Boží moudrostí se stává chrámem Ducha Svatého. To všechno působí Kristova ryzí láska, která je vylita do našich srdcí skrze Ducha Svatého (srov. Řím 5,5) a bez níž nemůžeme poznat Boží tajemství. Buďme tedy zakořenění a zakotvení v lásce, abychom mohli plně pochopit, jaká je délka věčnosti, šířka dobrotivosti, výška vznešenosti a hlubina moudrosti, která soudí (srov. Ef 3,17-18).⁷⁹

V *pátém stupni* je Boží jednota nazírána skrz její prvotní jméno, kterým je *Bytí*. Lidská mysl je pod bezprostředním vlivem samotné Pravdy. Bonaventura

---

⁷⁷ Srov. BONAVENTURA Z BAGNOREGIA. *Putování mysli do Boha*, s. 70-78.

⁷⁸ Srov. *ibid.*, s. 79-85.

⁷⁹ Srov. *ibid.*, s. 86-91.

poznává dva způsoby nazírání neviditelných a věčných Božích skutečností. První se vztahuje k Boží podstatě, druhý se zaobírá vlastnostmi osob.

„*Jsem, který jsem.*“ (2 Gn 3,14) Absolutní bytí je Božím Bytím. Je prvotní, věčné, čisté, prosté, naprosto dokonalé a svrchovaně jediné. Stále v přítomnosti, nepodléhající změně. Je všeobecným počátkem vši mnohosti, je příčinou existence důvodu poznání a řádu života. *Je počátkem i naplněním, je alfou i omegou.* Díky jednotě, nejjasnější pravdivosti a zcela přímé dobrotivosti je v něm veškerá moc, pravzory všech věcí a veškerá schopnost sdílet se. Toto Bytí je všemohoucí, vševědoucí, naprosto dobré a v nazírání těchto skutečností spočívá *blaženost*.⁸⁰

Na *šestém stupni* nazíráme blaženou Trojici v jejím jménu, kterým je *Dobro*. Nejvyšší Dobro se dává v nejvyšší míře, svobodně i niterně, nezbytně, dokonale i bezvadně, přirozeně i chtěně. Kdyby tomu tak nebylo, nebylo by osobou stejné důstojnosti, kdyby naprosté Dobro nebylo Milovaným i Spolumilovaným, Zrozeným i Vydechovaným, Otcem, Synem a Duchem Svatým, pak by nebylo dokonalým Dobrem, protože by se zcela nedarovalo. Naprosto se sdílející Dobro musí být Trojicí. Každá Osoba v Trojici daruje naprosto všechno, proto Ten, který vychází, a Ten, z koho vychází, se rozlišují svými vlastnostmi, ale jsou *jedinou podstatou*.

- „*Věčný život je v tom, aby poznali tebe, jediného pravého Boha a toho, koho jsi poslal, Ježíše Krista.*“ (srov. J 17,3)

Nejobdivuhodnějším spojením je spojení Boha a člověka v osobě Ježíše Krista. První počátek je spojen s posledním. Ten, kdo je zcela v uskutečnění, je spojen s tím, kdo v nejvyšší míře trpěl a zemřel. Dokonalý s maličkým. V Kristu je osobní jednota s trojicí podstat a dvojicí přirozeností. V tomto posledním nazírání spočívá dokonalé osvětlení mysli. Ta jako by viděla člověka stvořeného v šesti dnech k obrazu Božímu a v Kristu poznává obdivuhodné povýšení člověka. Mysl člověka vedená Bohem dosahuje plnosti svých osvětlení.⁸¹

---

⁸⁰ Srov. BONAVENTURA Z BAGNOREGIA. *Putování mysli do Boha*, s. 92-97.

⁸¹ Srov. *ibid.*, s. 98-104.

Na konci výstupu po šesti stupních dochází lidská mysl pokoje, odpočinku a ztišení. Poslední, *sedmý stupeň* Bonaventurova „putování“ je mystické vytržení mysli, při němž intelekt odpočívá a *mysl uchváćena touhou přechází zcela do Boha*. Tady představuje Kristus cestu, dveře, je žebříkem a od věků skrytým tajemstvím. Ten, kdo hledí na ukřižovaného Krista skrze víru, naději a lásku, koná s ním s holí kříže přechod Rudým mořem na poušť, kde by okoušel skrytou manu a odpočíval s Kristem v hrobě jako mrtvý, až zaslechne hlas: „Dnes budeš se mnou v ráji.“ (srov. Lk 23,43)

V tomto přechodu musí ustát všechny intelektuální pochody a vrchol touhy se celý přenese a promění v Boha. Tato milost se dostává tomu, kdo touží, kdo rozněcuje oheň Ducha Svatého, jehož na zem seslal Kristus. Když odumřeme světu a vstoupíme do temnoty, umlčujeme starosti, žádostivost a představy, přecházíme z tohoto světa k Otci, abychom jásalí s Davidem:

- „Zchřadlo mé tělo i mé srdce, ale Bůh mého srdce zůstane mým podílem, Bohem navěky. Amen.“ (srov. Žl 73,26)⁸²

1.4.3 Svatý Jan od Kříže

Jednou z nejvýznačnějších osobností duchovní literatury je spolu se svatou Terezií z Avily španělský karmelitán a učitel církve Jan od Kříže (1542-1591).

V jednadvaceti letech vstoupil do karmelitánského řádu jako Jan od svatého Matěje, ale tamní život se mu zdál málo přísný. Proto chtěl řád opustit. Po setkání s Terezií od Ježíše od tohoto záměru upustil a rozhodl se následovat ji v reformě, kterou ona začala mezi sestrami Karmelu. Tehdy přijal nové jméno Juan de la Cruz, Jan od Kříže.

Řád karmelitánů se tak rozdělil na „bosé“ a „obuté“, kteří se k reformě nepřipojili. Později vznikalo napětí mezi oběma větvemi a Jan byl jako hlavní představitel reformy ze strany „obutých“ několik měsíců vězněn. Právě v této

---

⁸² Srov. BONAVENTURA Z BAGNOREGIA. *Putování mysli do Boha*, s. 105- 110.

době vznikla jeho nejznámější díla obsahující nauku o duchovním životě. *Výstup na horu Karmel, Temná noc, Duchovní píseň a Živý plemen lásky*.⁸³

1.4.4 Výstup na horu Karmel, Temná noc

Svatý Jan, aby ukázal etapy duchovního života, používá obrazu *výstupu na horu a obraz noci*. „Noc, která znamená současně očišťování a setkání s nepochopitelným Bohem, zasahuje celého člověka v jeho smyslové i duchovné dimenzi.“ Hovoří o *noci smyslů*, která žádá aktivitu člověka a *noci ducha*, které odpovídá očišťující jednání ze strany Boha.⁸⁴

Výstup představuje stěžejní dílo o duchovním životě vůbec. Zachycuje přechod ze stavu začátečníků do stavu pokročilých. Popisuje počáteční období z hlediska aktivity. Inspirativním prvkem *Výstupu* je báseň *Za jedné noci temné*. Vrchol hory obývá čest a sláva Boží, cílem cesty je sjednocení s Bohem.⁸⁵

Noc navazuje na *Výstup* (postrádá prolog o nauce, motivaci...)⁸⁶ Obě díla zůstala nedokončena. V obou se opakují podobné pojmy: *víra, temnota, noc, očištění, kontemplace, láska sjednocení s Bohem*. V *Temné noci* se obraz „noci“ neustále vrací jako čas *utrpení smyslů, duše i ducha*. Je znamením účasti duše na Kristově kříži.

Na počátku duchovního života Bůh chrání, obdarovává, projevuje lásku duši jako matka nemluvněti (radost z modlitby, postu, pokání, svátosti, to vše probíhá s velkou horlivostí).⁸⁷ Všechno je ale ještě nedokonalé, člověk se dopouští chyb. Pak přichází *temná noc – kontemplace*, která působí v duchovních lidech *dva způsoby temnot*, nastává očišťování podle dvou stránek člověka. *Očišťování smyslů* – způsobuje připravenost, *očišťování ducha* – je očišťování duše pro sjednocení lásky s Bohem. První očišťování je pro smysly „hořké

---

⁸³ Srov. SCHAUBER Vera. SCHINDLER, Miachael. *Rok se svatými*. Přeložil V. Pola a T. Brichtová. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1993. 702 s. ISBN 80-7192-650-7, s. 645.

⁸⁴ Srov. WEISMAYER, Josef. *Život v plnosti*, s. 60.

⁸⁵ Srov. JAN OD KŘÍŽE. *Výstup na horu Karmel*. Přeložila Terezie Brichtová. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999. 334 s. ISBN 80-7192-420-2, s. 8.

⁸⁶ Srov. JAN OD KŘÍŽE. *Temná noc*. 1. vyd. Přeložila Věra Kofroňová. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995. 202 s. ISBN 80-7192-055-X, s. 19.

⁸⁷ Srov. JAN OD KŘÍŽE. *Temná noc*, s. 39-40.

a strašné“, druhé pro ducha „hroživé a strašlivé“⁸⁸. *Temná noc* u Jana neznamená nějakou krizi nebo utrpení, ale přichází v té míře, v jaké vyvstává u věřících odpověď víry, naděje a lásky.

Noc smyslů provází tři znamení: Duše pomocí smyslů *nenachází útěchu* v Božích věcech, *nenachází* ji ani ve věcech stvořených. Božím záměrem je očistit ji od smyslových žádostí.

Druhým znamením je *stále myšlení na Boha*, bolest z přesvědčení, že mu nedokáže dost sloužit. Tato vyprahlost má očistný charakter, protože duše je zbavena všech radostí. Smysly jsou slabé, ale duch je připravený, silný. Bůh mění dary a sílu smyslů v dary a sílu ducha. Toto patření kontemplanace se děje v naprosté nečinnosti a odpočínutí duše.

Třetím znamením je *neschopnost meditoval* ve smyslu představivosti, nedostatek tvořivých sil a radosti, neschopnost rozvažovat vlastními silami. To je pravá noc smyslů.⁸⁹

Vstup do noci smyslů Jan popisuje jako cestu aktivní – přemáhání žádostí, umlčení vášní. Doporučuje přiklonit se k obtížnějšímu. Pro Krista se zbavit všeho a to z upřímného srdce. To přináší rozkoš a útěchu.⁹⁰

Jiný způsob *očišťování smyslů* – myslet o sobě nízko, snažit se o to, co nám sjedná pohrdání. Po vyprázdnění, obnažení duchovní duše nalézá člověk svůj klid a odpočinek. Je ve středu své pokory a po ničem už netouží. Aby duše přemohla smyslové žádosti, musí mít lásku a touhu po Bohu.⁹¹

Ti, kdo kráčí po správné cestě, vidí jiné lepšími než sebe. Touží sloužit Bohu s velkou horlivostí. V pokorných duších přebývá Duch Boží moudrosti, který je vede, aby odvrhli své špatnosti, aby poznali své chyby a s nadějí je vložili do Božího milosrdenství. Kdo jsou na této cestě, touží sloužit Bohu s velkou horlivostí, všeho se vzdát pro lásku k Bohu i k bližnímu. Ale duše sama toho není schopna, dokud ji Bůh neočistí temným ohněm.⁹²

---

⁸⁸ Srov. JAN OD KŘÍŽE. *Temná noc*, s. 55-56.

⁸⁹ Srov. *ibid.*, s. 69-71.

⁹⁰ Srov. JAN OD KŘÍŽE. *Výstup na horu Karmel*, s. 69.

⁹¹ Srov. *ibid.*, s. 72-74.

⁹² Srov. JAN OD KŘÍŽE. *Temná noc*, s. 42-49.

Co má duše dělat, aby prošla *temnou nocí smyslů* a vyšla ke sjednocení s Bohem? Jan učí, že všechno stvoření je temnotou. Jenom *Bůh je pravé světlo*. Nemůžeme vidět světlo, jsme-li naplněni temnotou. Vyzývá duši, aby se stala neposkvrněným oltářem, na němž by se obětovala oběť čisté lásky, čisté úcty a chvály. Aby se zbavila všech náklonností, *očistila se v temné noci* od všeho, co tyto žádosti v duši zanechaly. Duše má zůstat odpoutána od každé touhy. Potom jí dá Bůh nové chápání, nové schopnosti, aby mohla vystoupit k němu. Předpokladem sjednocení s Bohem je sjednocení vůle Boží s vůlí člověka.⁹³

V *noci smyslů* zůstává ještě světlo, ale v noci duchovní je všechno odňato. *Noc smyslů* zbavuje světla rozumu, oslepuje jak v myslí, tak ve smyslu. Čím méně se člověk namáhá, tím bezpečněji jde, žije víc ve víře, to je jistý temný habitus duše. Čím více víry, tím více temnoty. Víra je světlo, které oslepuje. Zjevené pravdy Boží přesahují lidský rozum a víra v tyto pravdy je nad všechny přirozené pravdy. Čím víc duši víra zatemní, tím víc dá světla.⁹⁴

Kontemplace je skryté, pokojné a milostné vlití Boha, „které rozhoří v duši plameny lásky“. Zpočátku však člověk cítí jen vyprahlost a prázdnotu, ale zároveň touhu sloužit Bohu a obavu, že to dělá nedostatečně. Pokora je Bohu velmi příjemná.⁹⁵ Duše se podivuhodně osvobozuje z moci světa, těla a ďábla. Uklidní se přirozené touhy v oblasti smyslů. „Když se dovrší soulad smyslů a mohutností vnitra“, v *této noci smyslového očišťování* vyšla duše a nastoupila cestu osvětňou, cestu vlité kontemplace, v níž Bůh sám přichází duši posilovat bez aktivní pomoci jí samotné.⁹⁶

Na počátku *temné noci ducha* nejsou ještě zcela očištěny ani smysly. Když se setká světlo a moudrost kontemplace, velmi jasné a ryzí s duší poskvrněnou a temnou, duše velmi trpí nesmírnou bolestí, že ji Bůh zavrhne, cítí se opuštěná, bez jakékoliv pomoci. Nemůže uvěřit, že ji Bůh odpustil, zažívá stín smrti i bolesti pekla. Umlkají tvořivé schopnosti, duše se nemůže ani modlit, ani po-

---

⁹³ Srov. JAN OD KŘÍŽE. *Výstup na horu Karmel*, s. 45-50.

⁹⁴ Srov. *ibid.*, s. 81-84.

⁹⁵ Srov. JAN OD KŘÍŽE. *Temná noc*, s. 73-75.

⁹⁶ Srov. *ibid.*, s. 90.

vznést k Bohu svůj cit nebo mysl. Toto je čas položit se do prachu a vytrpět své očišťování.⁹⁷

Božské světlo vstupující do duše ji zahaluje temnotou, nechává ji bez útěchy, přitom však ji očišťuje a osvětluje božským světlem Ducha, aniž by ona o tom věděla. Od něj do duše vchází mocná svrchovanost a lehkost, v níž duše poznává a proniká cokoliv shůry nebo zdola. Tento stav blaženosti ve sjednocení s Bohem je už trvalý.

Temná noc ducha přichází proto, aby byl rozum očištěn a připraven pro sjednocení s Bohem. Aby vůle, přichystaná v ryzosti a prostotě pro zakoušení doteků Boží lásky, byla sjednocena s vůlí Boží.⁹⁸

Člověk se tedy sjednocuje s Bohem *vírou*, pokud jde o rozum, *nadějí*, pokud jde o paměť, a *láskou*, pokud jde o vůli. Víra učí o tom, co se nedá poznat rozumem. Naděje se týká toho, co se nevlastní a uvádí paměť do prázdnoty a temnoty a láska působí prázdnotu ode všech věcí, vede nás, abychom Boha milovali víc, než všechno ostatní.⁹⁹

Od dob, kdy svatý Jan napsal toto dílo, mnoho lidí nejrůznějších povolání a způsobů života v něm poznávají zachycenou svou vlastní zkušenost. Svatá Terezie z Lisieux uvádí podobné stavy, které popsal Jan od Kříže: zastřenost víry, nesmyslnost bytí, pokušení rouhat se. Zastření víry u Jana pramení z obavy, že jej Bůh opustí, že mu neodpustí, Terezie je v podezření, že Bůh není.¹⁰⁰

1.4.5 Terezie z Lisieux

Terezie Martinová, Terezie od Dítěte Ježíše a Svaté Tváře (1873-1897). Krátký život této světice, učitelky církve, byl naplněný utrpením, bolestí, temnotou, ale také láskou, radostí a štěstím. Sám Bůh jí dává poznat, co je důležité. Důležitá je jen *láska*. Svoji „malou“ duchovní cestu popisuje jako cestu dů-

---

⁹⁷ Srov. JAN OD KŘÍŽE. *Temná noc*, s. 122.

⁹⁸ Srov. *ibid.*, s. 123-127.

⁹⁹ Srov. JAN OD KŘÍŽE. *Výstup na horu Karmel*, s. 95-96.

¹⁰⁰ Srov. *ibid.*, s. 30-31.

věry a dokonalé odevzdanosti. Takový postoj zaujímá ve všedních a nejmenších věcech.¹⁰¹

1.4.6 Autobiografické spisy, Životopis Terezie z Lisieux

Od útlého dětství, Terezie zahrnovaná láskou, měla v sobě velikou touhu po Bohu, touhu zalíbit se mu. Bůh pro ni byl především milujícím Otcem a ona Jeho *květinou*. Tuto květinu si On připravoval pro sebe. Postupně jí odnímal vše, co by jí připoutávalo k tomuto světu. Ve čtyřech a půl letech ztratila Terezka maminka a rodina opustila rodný dům v Alençonu.

Vyrůstala obklopena láskou rodiny, avšak jinde nenacházela přátelství, ani lásku. Necítila, že je milována. Toužila po něžnosti. Její nesmělé pokusy získat trochu náklonnosti, vyzněly naprázdno. Pochopila, že žádný tvor nemůže uhasit její žízeň po lásce.¹⁰²

Nový otřes přišel, když se sestra Pavlína, kterou si Terezka po smrti matky zvolila za druhou maminku, rozhodla vstoupit na Karmel. To bylo pro dítě další duševní zranění. „Pavlína je pro mě ztracená.“¹⁰³ Zasažena touto ztrátou, těžce onemocněla. K jejímu uzdravení bylo potřeba nadměrné lásky. Postaralo se o ni samo nebe. Úsměv sochy Panny Marie pronikl až do hloubi jejího srdce. Všechny bolesti malé Terezky se rozplynuly. Poznala, že je-li milována na zemi, je ještě víc milována v nebi. „Najednou se mi svatá Panna zjevila krásná, tak krásná [...], že jsem nikdy nic tak krásného neviděla.“¹⁰⁴

Den prvního svatého přijímání se pro ni stal dnem lásky a sebedarování. Píše: „Ach, jak sladký byl mé duši první Ježíšův polibek!... Cítila jsem, že jsem milována ...“¹⁰⁵

K vlastnostem Terezie patřila přehnaná obava z hříchu. Jedinou rádkyní a oporou jí byla sestra Marie. I ta se však záhy rozhodla pro vstup na Karmel. Terezka si neuměla sama poradit, proto se obrátila na své zemřelé bratříčky

---

¹⁰¹ Srov. WEISMAYER, Josef. *Život v plnosti*, s. 60.

¹⁰² Srov. TEREZIE Z LISIEUX. *Autobiografické spisy*. Nakladatelství tiskárny Vimperk, 1991. 266 s. ISBN 80-900807-5-8, s. 82-83.

¹⁰³ GAUCHER, Guy. *Životopis Terezie z Lisieux*. 1. vyd. Přeložila J. Švancarová. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997. 223 s. ISBN 80-7192-181-5, s. 38.

¹⁰⁴ Srov. TEREZIE Z LISIEUX. *Autobiografické spisy*, s. 66-68.

¹⁰⁵ Srov. *ibid.*, s. 76.

a sestřičky s prosbou o přímluvu v nebi a dostalo se jí uzdravení.¹⁰⁶ Stále však zůstala přecitlivělá a úzkostlivá. Vítězství přišlo o Vánocích 1886. V jediném okamžiku vykonal Ježíš dílo, které sama nedokázala vykonat. „Spokojil se s mou dobrou vůlí.“ Terezie našla „duševní sílu, kterou pozbyla“, když jí zemřela matka a „měla si ji zachovat už navždy!“¹⁰⁷ V životě Terezie nastala změna. Potřeba milovat u ní zvítězila nad potřebou být milována. Svými modlitbami a obětmi vyprosila milost lítosti zločinci Pranzinimu, odsouzenému k trestu smrti. Po celý život zůstala k němu mateřsky shovívavá.¹⁰⁸

Čtrnáctiletá, stále naléhavěji cítila touhu po řeholním životě. Píše: „Boží volání bylo tak naléhavé, že i kdybych byla musela projít *plameny*, byla bych to udělala z věrnosti k Ježíši...“¹⁰⁹ Pan Martin velkomyslně přijal sdělení své dcery slovy: „Jen Bůh může žádat takovou oběť.“¹¹⁰ Se vstupem do řádu to však nebylo snadné. Terezie byla mladá. S tatínkem a sestrou se proto vydala na cestu do Říma, aby si u Svatého otce Lva XIII. vyprosila dovolení ke vstupu na Karmel. Odpověď, kterou dostala: „Nuže...Vstoupíte, bude-li to Pán Bůh chtít!...“ byla pro Terezii zdrcující. Potřebovala svolení...¹¹¹

Pán Bůh chtěl. V patnácti letech, po překonání mnoha těžkostí ji bylo dovoleno vstoupit na Karmel, místo modlitby a oběti. Přišla bez iluzí. Píše:

- Žádná oběť mě neudivovala, a přece, má drahá matko, při svých prvních krocích jsem nalézala víc trnů než růží! ... Ano, utrpení mi podávalo náruč, a já jsem se do ní vrhala s láskou... Přišla jsem, abych zachraňovala duše a hlavně, abych se modlila za kněze.¹¹²

Největší trýzeň prožívala Terezka i její sestry pro nemoc tatínka.

- Nevěděla jsem, že ... měsíc po mé obláčce, bude náš drahý otec pít kalich, nejtrpčí, nejvíc pokořující ze všech kalichů ... Ach, toho dne jsem neřekla, že mohu trpět ještě víc!!! Má touha po utrpeních byla naplněna. Ale má náklonnost k nim se nezmenšila ...¹¹³

---

¹⁰⁶ Srov. TEREZIE Z LISIEUX. *Autobiografické spisy*, s. 92.

¹⁰⁷ Srov. *ibid.*, s. 96.

¹⁰⁸ Srov. *ibid.*, s. 97.

¹⁰⁹ Srov. *ibid.*, s. 103.

¹¹⁰ Srov. *ibid.*, s. 148.

¹¹¹ Srov. *ibid.*, s. 132.

¹¹² Srov. *ibid.*, s. 143-144.

¹¹³ Srov. *ibid.*, s. 150-151.

Přijímala a uměla snášet s úsměvem těžké zkoušky své rodiny i komunity. V prostředí přísnosti, častého nepochopení, aniž tušila, se *stala původkyní nové spirituality*, která znamená prožívat prostě a opravdově každý den. Umrtnout se pro splnění stavovských povinností a především milovat Boha a bližního neochvějnou láskou, uplatňovat doporučení evangelia o bliženecké lásce.

- Netoužím ani po utrpení ani po smrti, a přece obojí mám ráda. Ale přitahuje mě jen láska ... Má milovaná matko, jak sladká je cesta lásky! Ovšem, člověk může klesnout, může se dopouštět nevěrností, ale láska, protože umí těžit ze všeho, rychle stráví všechno, co se může Ježíšovi nelíbit, a zanechá jen pokorný a sladký mír v hloubi srdce...¹¹⁴

Přáním Terezie bylo stát se světicí, ale jak na to, když se cítí být tak nepatrná? Odpověď našla v knize Přísloví (Př 9,4). Kdo je *maličký*, ať přijde ke mně! Co udělá Bůh s maličkým, bude ho hýčkat a nosit. Ježíš nepotřebuje naše skutky, ale naši lásku. Terezie je radostí bez sebe. Musí být maličká, dokonce stále víc a víc! Z jejího srdce tryská hluboké díkůvzdání: „Můj Bože, překonal jsi moje očekávání a já chci zpívat o tvém milosrdenství.“¹¹⁵

- „Konečně jsem našla své povolání. Mým povoláním je Láska!“¹¹⁶

Zdánlivě nic mimořádného, jen způsob, jak dovedla pěstovat dokonalost v obyčejných věcech. V téměř ustavičné vyprahlosti se jí dostalo velmi vysokých mystických milostí! Ježíš nežádá velké činy, jen odevzdanost a vděčnost. „Ano, všechno je dobré, když hledáme pouze Ježíšovu vůli.“¹¹⁷

Když se dva roky před smrtí obětovala jako zápalná oběť Milosrdné lásky¹¹⁸, řeky milostí zaplavily její duši. O Velikonocích 1896 se její víra dosud tak jasná zatemnila, v *pochybnostech a noci* snášela nevěru své doby. Ježíš mi dal „pocítit, že opravdu existují duše, které nemají víru. Dopustil, že má duše byla zachváčena nejhustší tmou a že myšlenka na nebe [...] je mi už jen příležitostí k boji a trýzní...“ Tato zkouška, měla pominout až v hodinu určenou Bohem...¹¹⁹ „Velmi jsem trpěla od té doby, co jsem na světě. Ale jestli jsem

¹¹⁴ Srov. TEREZIE Z LISIEUX. *Autobiografické spisy*, s. 169-170.

¹¹⁵ Srov. *ibid.*, s. 201-202.

¹¹⁶ GAUCHER, Guy. *Životopis Terezie z Lisieux*, s. 156.

¹¹⁷ Srov. TEREZIE Z LISIEUX. *Autobiografické spisy*, s. 201.

¹¹⁸ Srov. GAUCHER, Guy. *Životopis Terezie z Lisieux*, s. 133-135.

¹¹⁹ Srov. TEREZIE Z LISIEUX. *Autobiografické spisy*, s. 205.

v dětství trpěla se smutkem, nyní už to takové není, nýbrž trpím radostně a pokojně.“¹²⁰

V této době se také projevila tuberkulóza. Více než rok trvalo, než Tereziino tělo strávila choroba. Prostřednictvím *duchovní noci*, zničením tělesné bytosti dospěla ke své definitivní podobě, k podobě *velké světice*. Nikdy nelitovala, že se obětovala *Lásce*. Její úkol smrtí neskončil, ale pokračuje na věčnosti. Slíbila, že až bude v nebi, bude rozhazovat růže milostí, aby všichni „milovali Lásku“. Její poslední slova 30. září 1897: „Ó miluji ho... Můj Bože... miluji Tě! ...“¹²¹

Na životě svaté Terezie se ukazuje Janem od Kříže představená cesta k Bohu, vedoucí přes Kalvarii ke sjednocení s Bohem. Terezie však objevila jiný způsob výstupu „malou cestu, cestu lásky“. Nikdy přímo nehovořila s Pánem Ježíšem, sám Duch Svatý ji učil Boží moudrosti.

1.4.7 Faustyna Kowalská

Sestra Marie Faustyna Kowalská (1905-1938), dnes na celém světě známá *apoštola Božího milosrdenství*, je teology řazena k vynikajícím církevním mystikům.

Narodila se v chudé a zbožné rolnické rodině, při křtu dostala jméno Helena. Hlas povolání pociťovala v duši od sedmi let, ale rodiče s jejím vstupem do kláštera nesouhlasili. Začala tedy žít běžným životem, *ale nikde nenacházela klid*. Při vidění Ježíše pokrytého ranami uslyšela slova: „*Jak dlouho tě mám snášet a jak dlouho mě budeš klamat?*“ (Dn. 9)

Po tomto zážitku se snažila najít místo v klášteře. Konečně ji přijali 1. 8. 1925 do klauzury kláštera Kongregace sester Matky Božího Milosrdenství. Po několika týdnech chtěla přestoupit jinam, ale znovu uviděla ztýranou tvář Pána Ježíše, který jí řekl: „*Ty mi způsobíš takovou bolest, vystoupíš-li z tohoto řádu. Sem jsem tě zavolal, a ne někam jinam, a připravil pro tebe mnoho milostí.*“ (Dn. 19)

---

¹²⁰ Srov. TEREZIE Z LISIEUX. *Autobiografické spisy*, s. 203.

¹²¹ GAUCHER, Guy. *Životopis Terezie z Lisieux*, s. 187.

Celý život se soustředovala na co nejdokonalejší sjednocení s Bohem a na obětavou spolupráci s Ježíšem na díle záchrany duší. Navenek nic neprozrazovalo její neobvykle bohatý mystický život. Horlivě plnila své povinnosti, byla soustředěná a mlčenlivá a přitom přirozená, vyrovnaná, plná přející a nezištné bliženské lásky. Hloubku jejího duchovního života odkryl její deník. V něm napsala: „Má svatost a dokonalost spočívá v úzkém spojení mé vůle s vůlí Boží“ (Dn. 1107)

Po prvním roce noviciátu se dostavily neobyčejně bolestné mystické zkušenosti *temné noci* a následně *duchovní a morální utrpení související s uskutečňováním poslání*, které od Pána Ježíše dostala. Faustyna nabídla svůj život za hříšníky a pro záchranu duší, a tak zakoušela různá trápení. V posledních letech jejího života zesílilo vnitřní utrpení *trpnou nocí ducha i obtížemi nemocného organismu*.

Fyzicky vyčerpaná, ale *duchovně zcela zralá, mysticky zcela spojená s Bohem*, zemřela v pověsti svatosti krátce po dovršení třicátého třetího roku života.¹²²

1.4.8 Deníček *Boží milosrdenství v mé duši*

Poslání svaté Faustyny spočívá v připomenutí dávno známé, ale zapomenuté pravdy víry o milosrdné Boží lásce k lidem a v předání nových forem úcty k Božímu Milosrdenství, které má vést k obnovení náboženského života v duchu křesťanské důvěry a milosrdenství.

Rozhodla jsem se tu doslovně citovat svatou Faustynu. Cítím, že každé mé slovo je něčím nepatřičným, něčím navíc. To, co Terezka poznávala skrze vylištění Ducha Svatého ve svém nitru, to Faustyna zakusila jako žité společenství s Bohem, který se jí sdílí. Následujících několik citátů ukazuje její nelehkou cestu ke sjednocení s Bohem.

- Při obláčke mi dal Bůh poznat, jak mnoho budu trpět. Jasně jsem viděla, k čemu se zavazuji. (Dn. 22)

---

¹²² KOWALSKÁ, Faustyna. *Deníček*. Přeložil J. Hrdý. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001. 659 s. ISBN 80-7192-531-4, s. 12-14.

- Ke konci prvního roku noviciátu se mi v duši začalo stmívat. Při modlitbě necítím žádnou útěchu, rozjímání mě stojí mnoho námahy, začínám se bát [...] Blíží se druhý rok noviciátu. Při vzpomínce, že mám skládat sliby, se má duše chvěje [...] Zdá se mi, že se má modlitba Bohu nelíbí [...] V jedné chvíli mě napadla silná myšlenka, že jsem Bohem zvržena. Ta strašná myšlenka naskrz pronikla mou duši. V té bolesti má duše začala umírat. (Dn. 23)
- Jednoho dne hned po probuzení, když si uvědomuji Boží přítomnost, tu se mě začíná zmocňovat zoufalství. Nejhlubší temnota duše [...] Cítím, jak mě úplně opouštějí tělesné síly, padám na zem, zoufalství ovládlo celou mou duši, skutečně prožívám pekelná muka. Při večerní pobožnosti začala má duše umírat, cítím, že jsem v moci spravedlivého Boha a jsem předmětem jeho planoucího hněvu. (Dn. 24)
- Jako by se proti mně spiklo celé peklo. Do duše se mi začala vtírat strašná nenávist, nenávist ke všemu svatému a Božimu. Zdálo se mi, že tato duševní muka mají být stálým údělem mého bytí...(Dn. 25)
- Velký pátek. Ježíš strhává mé srdce do samého žáru lásky... Náhle mě zaplavila Boží přítomnost [...] Ježíš mi dává poznat, jak mnoho pro mě trpěl. Trvalo to velmi krátce. Strašný stesk. Touha milovat Boha [...]. (Dn. 26) Uslyšela jsem v duši tato slova: „*Tys mou radostí, tys rozkoší mého Srdce.*“ Od té chvíle jsem pocítila v srdci – čili v nitru – Nejsvětější Trojici. Vnímavým způsobem jsem se cítila zalita Božím světlem. Od té chvíle se má duše stýká s Bohem jako dítě se svým milovaným otcem. (Dn. 27)
- Když se jedna matka dozvěděla o mém tak důvěrném vztahu s Pánem Ježíšem, odpověděla mi, že se klamu [...] Pán Ježíš se takto stýká jen se svatými, a ne s takovými dušemi, jako jste vy, sestro hříšná [...] Ježíš mi odpověděl: „*Má láska nikoho neklame.*“ (Dn. 29)
- Jistého dne se na mě jedna matka tak rozhněvala a tak mě pokořovala, že jsem myslela, že už to nesnesu. Říká mi: Podivínko, hysterko, vizionářko, odejdi odtud, nechci vás vidět. – Na mou hlavu se snášelo všechno možné. Když jsem šla do cely, padla jsem na tvář před křížem a pohlédla jsem na Ježíše [...] Uslyšela jsem v duši hlas: „*Neboj se, já jsem s tebou*“ – a jakési zvláštní světlo mi osvítilo mysl a poznala jsem, že se nemám poddávat tomuto smutku, a naplnila mě jakási síla a vyšla jsem z cely s novou odvahou snášet utrpení. (Dn. 129)

- Každý boj, ve kterém statečně vytrvám, přináší radost a pokoj, světlo a zkušenost, odvalu do budoucnosti mně, čest a chválu Bohu a mně nakonec odměnu. Jen láska má smysl, ona pozvedá naše nejmenší skutky v nekonečno. (Dn. 499)
- Toužím, ó můj Ježíši, trpět a plát ohněm lásky [...] Celá jsem Tvoje, toužím v Tobě sebe promarnit, Ježíši, toužím se ztratit ve Tvé Božské kráse [...] Jako paprsek slunce pronikáš mé nitro a měníš temnotu mé duše ve svůj jas. (Dn. 507)
- Když jsou mé úmysly zneuznány a odsouzeny, zbytečně se tomu nedivím, vždyť přečívám, že jen Bůh vidí do mého srdce. Pravda neumírá a raněné srdce se časem uklidní a můj duch se v protivenstvích posiluje. (Dn. 511)
- Společný život je těžký sám o sobě, ale dvojnásobně těžké je vést společný život s dušemi pyšnými. Ó Bože, dej mi hlubší víru, abych v každé sestře vždy viděla tvůj svatý obraz, který má vtisknutý do duše ... (Dn. 1522)
- *„Má dcero, ničeho se neboj, já jsem pořád s tebou; všichni protivníci ti mohou uškodit jen tolik, nakolik jim to já dovolím ...“* (Dn. 431)
- V téže chvíli jsem ve svém srdci pocítila jakýsi oheň, cítím, že mé smysly utichají, nevím, co se kolem mě děje, cítím, že mnou proniká Pánův pohled, dobře poznávám jeho velikost a svou ubohost, duši mi proniká jakési zvláštní utrpení a taková radost ... (Dn. 432)
- Ó Ježíši, udržuj mě ve svaté bázni, abych nemarnila milosti. Pomoz mi být věrná vnuknutím svatého Ducha, dovoľ, ať mi spíš láskou k Tobě pukne srdce, než abych vynechala být jediný úkon té lásky. (Dn. 1557)
- Temnota duše. Dnes je svátek Matky Boží a v mé duši je taková tma [...] Dolehla na mě strašná pokušení proti svaté víře. Ó můj Ježíši, zachraň mě [...] Celou noc jsem strávila s Ježíšem v Getsemanech. Z prsou mi unikal nepřetržitý nářek. Přirozená smrt bude snazší [...], zde se umírá a umřít se nemůže [...] Nemyslela jsem, že by mohlo existovat utrpení tohoto druhu [...] Kde jsi teď, Pane? [...] Tu mě zachvátilo tak strašné utrpení, že se nyní sama sobě divím, že jsem nevpustila duši ... (Dn. 1558)
- Dnes mi do duše vstoupil tak živý plamen lásky k Bohu, že kdyby to trvalo déle, shořela bych tím žářem, osvobozujíc se z nynějších pout. Zdálo se mi, že ještě chvílku a už se ponořím do oceánu lásky [...] *„Věz, má dcero, že mé Srdce je milosrdenství samo.“*

Z tohoto moře milosrdenství se rozlévají milosti na celý svět. Žádná duše, která se ke mně přiblížila, neodešla bez útěch.“ (Dn. 1776–7)

Poslední zápis svaté Faustyny:

- Dnes mě obklopuje Boží majestát. Neumím si nijak pomoci, abych se lépe připravila. Jsem prostě obklopena Bohem. Má duše se rozhořívá jeho láskou. Víím jen to, že miluji a jsem milována. To mi stačí. Usiluji, abych byla přes den věrná Duchu Svatému a plnila jeho požadavky. Usiluji o vnitřní ticho, abych slyšela jeho hlas ... (Dn. 1828)

Život a duchovní poznání sv. Terezie z Lisieux, Faustyny, Augustina, Bonaventury, Jana od Kříže, matky Terezy, Svatého otce Jana Pavla II., mnoha světců či biblických postav, nás přivádějí k poznání, že pravá cesta k Otci, vede v moci Ducha Svatého skrze Kristův kříž (srov. J 14,6). Ukazují, že *bolest, utrpení a nepokoj* patří k lidskému životu. Pokud se ale člověk dokáže ve svobodě a důvěře otevřít Bohu a Jeho působení, vloží na Něj všechny své starosti, s nadějí očekává Boží milosrdenství, pak bezpečně kráčí ke skutečnému setkání s Tím, který je LÁSKA. Který je CESTA, PRAVDA a ŽIVOT (srov. J 14,6).

1.5 Zkušenost ze současnosti

Omlouvám se, že to bude trošku jinak, než jste to napsala Vy, a možná Vám to bude připadat jako lpění na detailech, jenže – umíte si to představit – je to můj život. Navíc mám stejně pocit, že to všechno jednou z Boží perspektivy člověk uvidí ještě úplně jinak.¹²³

Vyrůstal jsem v rodině, kde se o žádné víře nemluvílo. Rodiče ještě byli jako děti pokřtěni v katolické církvi, ale kromě náboženství ve škole ve víře vychováni nebyli. Přesto jsem přesvědčen, že se podle své nejlepší vůle a za cenu obětí snažili ze mne a z mé sestry vychovat dobré lidi. Díky tomu jsme taky třeba oba volili práci ve zdravotnictví a vyhnuli se členství v komunistické straně nebo jiným formám spolupráce s bývalým režimem.

---

¹²³ Před několika málo lety, jsem se cítila hluboce oslovena svědectvím jednoho novokněze a náhodné setkání s ním mě povzbudilo k prosbě o dovolení použít jeho životní příběh v této mé práci.

Já jsem po gymnáziu vystudoval lékařskou fakultu. Zpočátku studií mě víc přitahovala vědecká práce v laboratoři, jak jsem ale přičichl k práci u nemocných, jednoznačně jsem se rozhodl být lékařem „u lůžka“. V posledních ročnících studia už jsem trávil spoustu volného času jako medik v nemocnicích. Konfrontace s bolestí a umíráním mi přinesla otázky, na které jsem neuměl pacientům ani sobě odpovídat. Lékařská věda umí prodloužit život, zkvalitnit ho, ale na smrt lék není. Postupně jsem začal mít pocit bezvýchodnosti – jaký můj vlastní život má smysl, není lepší s ním skončit hned vlastní rukou, než jen oddalovat něco, co přece samo jednou nastane?

A samozřejmě jsem v sobě cítil zákazy – ublížil bych blízkým lidem, taky můžu udělat ještě hodně dobrého ..., ale jaký smysl má dobro, když všechno stejně jednou skončí? Přitom jsem ale normálně fungoval, studoval, ukončil s červeným diplomem medicínu a nastoupil do Znojma do nemocnice ..., pracoval.

Víte, je banální a schematické říct, že se člověka žádné „Boží“ věci nedotýkaly. Dokonce bych řekl, že bez formulované víry je člověk mnohem citlivější na nepatrné doteky v kráse přírody, v umění, při nakouknutí do kostela, ve slovech lidí, kteří se třeba v době totality nevyjadřovali přímočaře, přesto mluvili o Bohu. Našel jsem kamarádku, která mi poprvé povídala o křesťanské víře. Velmi mě to bavilo, najednou jsem hýřil optimismem, i když jsem zatím nevěděl proč. Kamarádka mi dlouho jako zdroj informací nevydržela, protože odcházela pracovat do domova důchodců – až s odstupem času jsem se dověděl, že nastupovala tajně do noviciátu sester. Byly přede mnou pravdy – že Bůh je jeden a jsou tři, že matka Ježíše Krista byla panna, i když byla matka, že Ježíš byl Bůh a člověk zároveň. Tušil jsem, že je přede mnou jakási velká věc – připadalo mi to až jako betonová zeď, za kterou je pochopení těch věcí (dnes bych řekl – víra). A já chodil podél té zdi, spíš dokola kolem, a nakonec se mi z toho uvažování vylouplo poznání – můžu taky tomu všemu uvěřit a velmi mě to přitahovalo, ale bude mě to něco stát. Nakonec ve mně uzrálo jasné poznání – když tomu vnitřnímu puzení řeknu ano, všechno se změní. Proto jsem nějakou dobu váhal, byl to strach z toho, že už nebudu pánem situace.

Jednou, když jsem byl doma sám, už jsem byl tak našponovaný, že jsem si zkusil kleknout na kolena, jak jsem to viděl u lidí v kostele, a v duchu jsem říkal Bohu, jestli je, tak že mi to musí říct On, protože já už dál nemůžu. Zároveň jsem jaksi cítil, že když tento krok neudělám, později už to nepůjde, že se cosi ztratí. V tu chvíli jsem zažil obrovský pocit útěchy, bušilo mi srdce, tekly mi slzy, měl jsem radost, najednou jsem cítil, že Bůh je a že je blízko.

Kdykoli jsem v následujících dnech zopakoval to, čemu bych dnes řekl modlitba, zážitek se opakoval. Pár dní nato jsem potkal kluka odnaproti, o kterém jsem věděl, že někde studuje na kněze. Nikdy předtím jsme nijak osobněji nemluvili, teď jsem na něj rovnou vybalil, co se mi stalo a že si myslím, že bych se měl dát pokřtít. Já jsem v tu dobu už dobře věděl, že je víc církví a společenství, rozhodl jsem se ale částečně intuitivně, částečně proto, že jsem vlastně všechny důležité „věci“ přijal od katolíků nebo v katolických kostelích. Onen bohoslovec mě vzal ke knězi, u kterého jsem pak začal s přípravou na křest. Teprve tehdy jsem se začal jaksi systematicky dozvídat o Bohu, učil se modlit atd.

V průběhu přípravy přišla listopadová revoluce 1989, to byl další masivní zážitek na mé cestě víry. To obrovské nadšení mezi lidmi, plné kostely, najednou všechno bylo duchovní. Vezl jsem se na té vlně jako hýčkané miminko. Dál jsem pracoval jako lékař na interně ve Znojmě, často jsem se ale Boha ptal, co mám dělat dál. V dubnu 1990 jsem byl otcem biskupem v Brně pokřtěn. To už jsem kolem sebe měl řadu křesťanů – nových přátel. Jestli mám na svém životě něco měnit, to jsem v tu dobu nevěděl, tak jsem to nějak zvlášť neřešil.

V červnu téhož roku jsem byl na návštěvě v kostele ve Křtinách a potkal jsem tam zvláštní lidi – byli to františkáni. Jejich prostota a radostnost, která tehdy z brněnského společenství vyzařovala, to bylo okamžité oslovení. Začal jsem na víkendy dojíždět k nim do komunity a na konci léta se rozhodl vstoupit do kandidatury a noviciátu. Byl jsem přijat a po roce kandidatury se stal novicem, za další rok jsem přijal časné sliby a byl představenými převelen do komunity v Praze. Dodnes jsem Bohu nesmírně vděčný za to, že mě do řádu přivedl – kde jinde bych mohl získat tak intenzivní mystagogickou a katechetickou formaci, než na tomto místě? V Praze jsem z rozhodnutí představených

začal studovat teologii, abych případně mohl přijmout kněžské svěcení. Já sám osobně jsem se tehdy vůbec na kněžství necítil a nechtěl jsem to, ale přijal jsem toto rozhodnutí jako součást slibu poslušnosti, který jsem Bohu dal.

Stále mě přitahovala práce s lidmi, kteří něco potřebují. Protože jsem už od doby medicínských studií měl zájem o HIV – AIDS, začal jsem se v Praze ve volných chvílích starat o lidi HIV pozitivní a AIDS nemocné. Dnes se na to dívám jako neuvěřitelné dobrodružství – všechno mi pomáhalo, všechno do sebe zapadalo, františkánská spiritualita, chudoba, která otevírá lidská srdce, duch služby ... Dodnes jsem s řadou HIV klientů v kontaktu a jsem moc rád, že mě Bůh na tuhle cestu dovedl.

Složitější to se mnou bylo v řádu v dalších letech – samozřejmě mám tendenci poukazovat na to, že v komunitě se toho tolik změnilo, že už se tam nedalo žít. Je to subjektivní a budiž to bráno s rezervou. Mnoho bratrů i s věčnými sliby začalo odcházet, o těch s časnými ani nemluví. Najednou chyběl dorost, začaly se množit zákazy a příkazy ze strany nových představených, kterým jsem nerozuměl. Bylo také rozhodnuto, abych se přestal věnovat HIV – AIDS. Přijal jsem to pod poslušností, jako mnoho jiného, jen jsem prosil, abych aspoň jednoho klienta, kterého jsme sami pokřtili a který byl „nevinná oběť“ netestované krve a byl už blízko smrti, mohl do smrti doprovodit. Ani to mi nebylo dovoleno a to ani, když volali z nemocnice, že křičí hrůzou a jestli by tam někdo nemohl přijet. Začal jsem řešit možnost z řehole odejít. Jsem vděčný otci Bernardovi, který mě tehdy vedl, že mi pomohl i toto, snad nejtěžší období života projít. Protože jsem měl časné sliby, s odchodem nebyly potíže, vždyť jsem byl v řádu necelé čtyři roky.

Týden po návratu z kláštera jsem byl srdečně přijat zase na internu do Znojma a dál jsem pracoval jako lékař. Udělal jsem atestaci z interny a pak přešel do Brna na Ústav klinické imunologie, pracoval v ambulanci, laboratoři i při výuce mediků. Rýsovaly se přede mnou lákavé odborné perspektivy. Jen jsem pořád cítil jakousi touhu po duchovním povolání. Dvě léta po sobě jsem byl na dovolené 14 dní u trapistů v Sept-Fons. Jsem jim velmi vděčný, že mi posloužili při hledání odpovědí. Rozhodl jsem se pro něco, co jsem před lety považoval za absurdní – stát se diecézním knězem. Otec biskup mě přijal,

vstoupil jsem do semináře a v roce 2002 v třiceti devíti letech jsem byl vysvěcen na kněze.

Zkušenost konverze mi pomáhá pochopit lidi s podobnou životní cestou, absence katolické výchovy od dětství mi jistě zůstává jako handicap v kněžské službě dodnes. Když se ohlížím, vidím, kolik nezralosti, sebestřednosti a pýchy se v obrácení skrývá, asi to ale jinak nejde. A jak dlouhou cestu ještě musím ujit, abych opravdu dozrál ve víře, která mi byla dána.¹²⁴

---

¹²⁴ Mgr. MUDr. ROZEHNAL, Karel. Osobní svědectví autorovi diplomové práce. Bystřice nad Pernštejnem, e-mail z 31. ledna 2010.

II PSYCHOLOGICKO-SPIRITUÁLNÍ ČÁST

Chceme-li charakterizovat náboženské prožitky z hlediska psychologie, nehovoříme o tom, v co člověk věří, ale co zakouší, jak se přitom cítí, jak mu je. Fenomenolog Rudolf Otto spatřil iracionální *žhavé jádro* náboženství v *numinosu*, v jedinečném prožitku posvátna, v němž pojmově odlišil dvě stránky.

Mysterium tremendum: „V popředí bytostně náboženského prožitku může být úžas nad naprostou jinakostí toho, co se ukazuje jako nejhlubší tajemství.“

Mysterium fascinans: Vytváří s tremendem „kontrastní harmonii“.

- To co (Ten, který) maximálně děsí, zároveň neodolatelně vábí a opojně blaží. „Tvor, který se před ním chvěje nejpokornější zkroušeností, je zároveň nutkán přiklonit se k němu [...] Tajemno je mu nejen podivuhodné, ale i divuplné [...] Neslýchané blaho tohoto – najednou až omamného – prožitku jednoty s Bohem, který svrchovaně naplňuje a upokojuje duši, se pro mystika stává nejvyšší *hodnotou, ba spásou*.“¹²⁵

Duchovní život je cesta, dar, vedoucí k životnímu společenství s Otcem, které nám Kristus otevřel a daroval v Duchu Svatém a do něhož vstupujeme odpovědí víry, naděje a lásky. Každý člověk nachází naprosto jedinečnou cestu k Bohu¹²⁶. Jakými způsoby mohou tedy lidé přistupovat k existenci Boha. Jakou měrou jej do života přijímají:

- Člověk, nicota proti Věčnému si ve všem chce stačit sám, otázku po smyslu, po celku si neklade;
- Sám si vytváří virtuální celistvost (spokojenost, užitečnost, naplněnost prací; určitou roli hraje také víra v Boha, ale jen ze své strany);
- Postupný růst Celku (Boha) v nás, to je plný význam slova *duchovní*.¹²⁷

---

¹²⁵ Srov. OTTO, Rudolf in ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie náboženství a spirituality*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. 326 s. ISBN 978-8-7367-312-3, s. 83-86.

¹²⁶ Srov. WEISMAYER, Josef. *Život v plnosti*. Přeložil J. Vokoun. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994. 231 s. ISBN 80-85527-52-9, s. 61.

¹²⁷ Srov. ALTRICHTER, Michal. *Příručka spirituální teologie*. 1. vyd. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2007. 141 s. ISBN 978-80-86715-001, s. 19-21.

ROZDÍL MEZI DUŠEVNÍM A DUCHOVNÍM

Význam slova *duševní* zahrnuje naše rozumové schopnosti, intelektuální dispozice, vášně jako takové. S tím souvisejí naše duševní možnosti poznání, vlohy, či přednosti. Taková *psyché* (duše) musí být očištěna *Pneumatem* (Duchem Svatým). Sama si totiž nemůže vystačit (zažívá nenaplněnost čímkoliv; nespokojenost se sebou ...) Je to cesta od smyslového k duchovnímu. Protože přirozené může žít jenom v Nadpřirozeném (v Bohu), proto je „duševnost“ přetvářena v *duchovní plnost*, tedy „psychologické“ kapituluje v *Duchovním*. Církevní otcové mluví o Duchu (*Pneumatu*), který nemůže v osobě nebýt, a který si svého miláčka vede od prvního dechu až k nebeské plnosti.¹²⁸

Vnitřní život člověka je *neustálé hledání a nalézání* Boží vůle uprostřed proměnlivosti světa. Denně se svým rozhodováním buď přibližuje, nebo vzdaluje Bohu. „Lidský život vyžaduje od člověka konkrétní odpovědi na základní otázky: na Boží existenci, na nesmrtelnost lidské duše, na smysl lidské existence na zemi.“ Bez Boha ztrácí člověk svou vlastní identitu, neví, kým opravdu je.¹²⁹

„Účast na zápasu mezi dobrem a zlem je pro mnohé těžištěm duchovního života.“ Setkání se zmrtvýchvstalým Kristem, který je ztělesněním lásky a dobroty, může vést k hluboké identifikaci s ním a k činům obětavé lásky, která se snaží čelit zlu ve všech podobách – s živým očekáváním konečného vítězství.¹³⁰ Boj dobra a zla probíhá nejen ve světě, ale i v nitru věřícího.

Působením Zlého prožívá člověk hřích jako něco příjemného a dobrého. Dobrý duch jej naopak znepokojuje, nepřináší však *zoufalství, ale naději a určitý příslib vnitřního pokoje*. Výčitky svědomí jsou přirozenou reakcí duchovní stránky člověka. „Jsou nepokojem lidského srdce, které nespočívá v Bohu, svém Stvořiteli.“¹³¹

U těch, kteří pokročili v duchovním životě, je tomu naopak. Dobrý duch uklidňuje, těší, dává útěchy, slzy, odstraňuje překážky, aby postupoval

¹²⁸ Srov. ALTRICHTER, Michal. *Příručka spirituální teologie*, s. 21.

¹²⁹ Srov. AUGUSTIN, Józef. *Kde jsi, Adame?* Přeložila Jindra Hubková. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998. 293 s. ISBN 80-7192-359-1, s. 253-4.

¹³⁰ Srov. ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie náboženství a spirituality*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. 326 s. ISBN 978-8-7367-312-3, s. 109.

¹³¹ Srov. AUGUSTIN, Józef. *Kde jsi, Adame?*, s. 255.

v dobrých skutcích. Zlý naopak znepokojuje, vnucuje nedobré myšlenky. Bůh však, je Bohem pokoje, nikoli utrpení.¹³²

MYSTIKA

Přiblížím fenomén mystiky z psychologického hlediska, podle rigorózní práce Jana Benda, FF UK: *Mystika a schizofrenie*.

- Mystika je praktická, ne teoretická nauka o spojení člověka s něčím jej přesahujícím... Je to organický životní proces, který se týká celého já, a nikoliv pouze rozumu. Je to věc prožívání, cítění, chtění a myšlení, a ne slov. Není to filozofie ...
- Vždy znovu nás velcí mystikové zpravují [...] o svém konání. Pro ně je přechod od smyslového života k životu duchovnímu opravdovým podnikem, který vyžaduje úsilí a vytrvalost. Paradoxní „klid“ kontemplančního je pouze vnějším klidem, který je důležitý pro vnitřní práci. Jejich oblíbenými symboly jsou symboly činnosti: zápas, hledání a pouť.
- Mystika je výlučně duchovní činnost. Její cíle jsou veskrze transcendentní a duchovní. Nemá žádné světské ambice a je prostá jakýchkoliv nižších žádostí [...] Jde jí o sjednocení s Absolutnem [...] Cestou a cílem mystiky je láska [...] Mystika přináší jistou psychologickou zkušenost. Jde o radikální, vnitřní proměnu celé osobnosti ...¹³³

Z psychologického hlediska se jedná o proces, který zahrnuje *stadia očišťování, osvícení a sjednocení*. Sjednocení s Nejvyšším je namáhavým psychologickým procesem a přináší úplné obnovení charakteru a osvobození dosud latentní formy vědomí. Týká se jen toho, kdo jej prožívá a stává se pro něj platným vnímáním skutečnosti.

---

¹³² Srov. ŠPIDLÍK, Tomáš. *Prameny světla*. 3. vyd. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2005. 471 s. ISBN 80-86715-34-5, s. 275.

¹³³ UNDERHILL in BENDA, Jan. *Mystika a schizofrenie*. 1. vyd. Ústí nad Labem, 2007. 80 s. ISBN 978-80-254-0367-9, s. 17, www.stinstromu.net.

1 KONVENČNÍ POKOJ A DUCHOVNÍ POKOJ

Konvenční pokoj lze definovat jako prožívání úspěšného, spořádaného života. Dobré zdraví u sebe i blízkých, spokojenost v zaměstnání, dobrá rodina v úzkém i širším smyslu, pokojné soužití se spoluobčany, koníček. U věřícího člověka pravidelné návštěvy bohoslužeb, plnění církevních přikázání (nebo také ne), přijímání svátosti smíření a svátosti eucharistie, přijetí sv. biřmování, ale to všechno tak na rovině konvence. Bez hlubšího prožitku. Dnes se zdá, rozšířený obraz života.

„*Duchovní útěcha* (pokoj) a bezútesnost v člověku vznikají při jeho konfrontaci s Bohem [...]“ *Útěchou* je veškerý vzrůst víry, naděje a lásky, každá vnitřní radost, která volá a přitahuje k nebeským věcem a ke spáse duše tím, že jí dává *pokoj a mír* v jejím Stvořiteli a Pánu. Duchovní zkušenosti se projevují v psychické i somatické rovině (slzy), vzhledem k jednotě všech úrovní lidské bytosti.

„První skutečnou zkušeností duchovní útěchy je pocit *růstu v lásce* k Bohu ...“ Druhou zkušeností je *svoboda* vůči všemu stvořenému. Člověk, milující Boha, už nemůže milovat se stejnou oddaností nic stvořeného. Božská útěcha „způsobuje, že se veškeré úsilí stává příjemným, únava se stává odpočinkem [...]“ Sv. Ignác učí, že jedině Bůh může dát duši útěchu bez předcházející příčiny.¹³⁴

Lidský život je stálým zápasem mezi dobrem a zlem. *Pokoj duši* přináší snaha vyhýbat se hříchu, očišťovat srdce. Člověk se povznáší nad pozemské věci upřímností a čistotou. Člověk vnitřně dobrý a čistý všechno jasně vidí a dobře chápe. Čisté srdce proniká nebe i peklo. Duchovní člověk se stará o sebe, ne o druhé. Kdo chce dosáhnout *pravého pokoje* a sjednocení s Bohem, musí odložit všechno a dívat se jen na sebe. „*Blahoslavení čistého srdce, neboť oni budou vidět Boha.*“ (Lk 5,8) Dobrá vnuknutí přinášejí radost, pevnost smýšlení, odvahu, sílu a lásku k Bohu, špatná pak smutek a soužení [...] Lásku k Bohu překoná všechny těžkosti.¹³⁵

¹³⁴ Srov. AUGUSTIN, Józef. *Kde jsi, Adame?*, s. 258-260.

¹³⁵ TOMÁŠ KEMPENSKÝ. *Následování Krista*. Přeložil Josef Pernikář. Olomouc: Grafia Zlín. 251 s., s. 69.

Ten, kdo se ve svém životě setkal se vzkříšeným Kristem, nastupuje radikální cestu obrácení. Tehdy vidí svět jakoby novými očima. Je „zaplaven silnými, osvobozujícími pocity radosti a nadšení, altruismu, hlubokého a opravdového zájmu o druhé“. Tento stav na duchovní cestě však není trvalý. Aby se člověk mohl přiblížit k Bohu, musí se očistit. Proto Bůh dopouští utrpení v *temné noci smyslů* (Jan od Kříže), „skrz níž dospívá k mravní čistotě, ke skromnějšímu a uctivějšímu postoji ke světu, k lásce k bližnímu, k trpělivosti a pokoře ...“. Člověk se osvobozuje od smyslového a vstupuje na cestu osvětlení, která trvá zpravidla mnoho let a zahrnuje stavy velmi inspirativní, plné blaženosti a štěstí. O tomto stupni píše Terezie z Avily v díle *Hrad v nitru*. Nejstrašnější ze všech zkušeností mystické cesty je podle sv. Jana od Kříže *temná noc ducha*. „Paradoxem je, že právě v této fázi [...] činí mystik v duchovním životě největší pokroky.“ Stává se jemným, prostým a bystrým, aby se mohl sjednotit s Duchem Božím. „Nejsem nic, nemám nic, netoužím po ničem“. Zřeknutí se sama sebe v naprostém odevzdání se Bohu. Když se vůle zřekne všeho, co odporuje vůli Boží, „bude přetvořena v Boha láskou“. Zážitek sjednocení přináší *vnitřní klid a pokoj* a stává se součástí mystikovy osobnosti (srov. Ga 2,20).¹³⁶

I když ne každý člověk, je schopen v duchovním životě dosáhnout tak vysokého stupně dokonalosti jako např. Jan od Kříže, přesto náš život je opravdu *mystickou cestou* ke sjednocení s Bohem, který je *dárcem pokoje*. Jestli jej dosáhneme je otázkou Boží milosti a lidské svobody.

V. E. Frankl: Každý člověk na tomto světě má svůj úkol, který je třeba odhalit a splnit, protože to za nás nemůže udělat nikdo jiný. Úkol byl dřív než kdokoliv z nás. Život každého člověka má smysl a ten se neztrácí za žádných okolností. *Šťastný je* člověk, který odhalil, že nejvyšší hodnotou, nejzazším cílem života je Bůh. „Věřit v Boha, znamená vidět, že život má smysl.“¹³⁷

E. Erikson: Pojednává o osmi stádiích celoživotního vývoje a zrání člověka. V posledním, osmém dochází u věřících k jakémusi spočinutí, které zde nazývám *duchovním pokojem*. „Ve stadiu integrity mnozí staří lidé vyjadřují celost, k níž dospěli, cítí, že vše bylo tak, jak muselo být. Smysl života a řád,

¹³⁶ UNDERHILL in BENDA, Jan. *Mystika a schizofrenie*, s. 36-39, www.stinstromu.net.

¹³⁷ WITGENSTEIN. L. in KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Mít pro co žít*. 2. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1999. 110 s., s. 73.

který se ve světě prosazuje navzdory všemu zmatku, to jsou velká spirituální témata, jež v tomto stadiu nabývají na významu ...“ Člověk, který neuskutečnil své lidství tváří v tvář blížící se smrti, propadá zoufalství a beznaději. Tíží jej samota, opuštěnost, pozdní poznání, co všechno v životě zmeškal a nemůže už dohonit. Teprve ze zápasu s beznadějí a zoufalstvím se podle Eriksonovy dialektiky rodí skutečná integrita.

Ekriksonova manželka Joan, jako spolutvůrkyně teorie, ve svých devadesáti letech připsala ještě „deváté stadium“. Mluví *o pokoře, o přijetí závislosti, o bezstarostnosti, o naději, která trvá* [...] Ve stáří se člověk odpoutává od starostí i radostí běžného života a hledá v tiché modlitbě a rozjímání *vnitřní pokoj* ... Podobné závěry vyplývají např. i z teorie J. Fowlera o stupních víry v životě člověka, nebo koncepci náboženského úsudku F. Osera.¹³⁸

1.1 Neklid, který hodnoty štěpí a neklid, který hodnoty očišťuje

Další otázkou duchovního života je *rozlišování duchů*: Intenzivní společenství života s Kristem vede ke schopnosti umět poznat Boží vůli, rozlišit, co je dobré, Bohu milé a co je zlé. „Co je v jedné fázi pro mne pozeňnaným zneklidněním (např. Ježíš ruší konvenční, umělý a sterilní pokoj darem ohně, který rozrůzní vztahy mezi jednotlivými členy rodiny, aby mohlo vyrůst – jako projev teologie z Jeho strany, nikoli z našich představ – skutečné *šalóm*), může být v jiné etapě stagnací.“¹³⁹

Naše současná civilizace se ocitá jakoby na pokraji propasti. Sdělovací prostředky nás zahrnují zprávami o násilí, teroru, válkách, katastrofách. Filmy hrubým způsobem prezentují to, co má být intimní, skryté. Parlamenty a vlády se často chovají jako ti, kteří mají právo rozhodovat „o všem“. Jsme zahlušeni těmito projevy velikášství, násilí a hřebuku. *Nejsme schopni naslouchat jeden druhému, protože v sobě nosíme velký neklid, který nám bere citlivost vůči sobě*

---

¹³⁸ Srov. ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie náboženství a spirituality*, s. 251-253.

¹³⁹ Srov. ALTRICHTER, Michal. *Příručka spirituální teologie*, s. 52.

i vůči druhým. Pokud jsme si zvykli na tento hektický způsob života, je pro nás těžké se od něj odpoutat.

Teprve v tichosti se projeví to, co se nám daří potlačovat hlukem, prožitky, umělými zvuky a obrazy. Projeví se náš potlačovaný *vnitřní nepokoj, zmatek, pocit smutku, zranění, nezdravé touhy* atd. Uzdravení může přijít jen od Hospodina, který promlouvá v tichu a v hloubi srdce.¹⁴⁰

- Naše zraněná místa, prožívaná bez Boha se v nás stávají zdrojem strachu, hněvu, nespokojenosti, komplexu, nezdravých tužeb, jedním slovem všeho, co Bohu brání usídlit se v nás a působit v nás. Nejsou-li naše bolestné zkušenosti odevzdány Bohu, stávají se pramenem našeho neštěstí, pramenem zahořklosti, vzpoury proti sobě samému, proti bližním i proti Bohu.

Bez Boží láskyplné přítomnosti nám každé utrpení působí velké zranění a ničí nás.¹⁴¹

Pokud se srdce pyšní, honí za velkými věcmi, pak je plné nepořádku a nepokoje. Tento *nepokoj* nám nedovoluje spočinout na jednom místě a zabrat se do systematického úsilí.¹⁴²

Životní nepořádek často vyplývá z nedostatku poznání toho, co je pro nás nejdůležitější. V. E. Frankl mluví o *existenciální prázdnotě*, o nedostatečném poznání cíle a smyslu života. M. Heidegger považuje za základní formu existence *úzkost*, která může člověka *ochromit*, nebo *zaktivizovat*. Odpoutává nás od věcí a otevírá neuchopitelný celek, který všechno přesahuje.¹⁴³

Duchovní život začíná *obrácením*, přiznáním si chyby, lži, slabosti ke hříchu. Zralým a pokorným se člověk stává, když se zcela svěří Bohu, Jehož Srdce se nevyvyšuje a právě proto je plné pokoje, řádu a důvěry.

Duchovní neútěchu zakouší člověk jako oddělení od Boha. „To se projevuje v nedostatku jakékoli chuti a zalíbení v duchovních záležitostech“. Duchovní život se zdá být něčím neuskutečnitelným. Na druhé straně pocituje sklon k pozemským a nízkým věcem. Hlásí se vášně a lidské žádosti. „Roztržka mezi

---

¹⁴⁰ Srov. AUGUSTIN, Józef. *Kde jsi, Adame?*, s. 21-23.

¹⁴¹ Srov. *ibid.*, s. 46-47.

¹⁴² Srov. *ibid.*, s. 63-64.

¹⁴³ Srov. MUCHOVÁ, Ludmila. *Úvod do náboženské pedagogiky*. 2. přeprac. vydání. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1994. 236 s., s. 28-30.

duchovní, citovou a smyslovou oblastí, vyvolává mocný vnitřní nepokoj, pocit viny a znechucení.“ Tu je potřeba o něco se opřít, pustit se do duchovního boje trpělivostí, modlitbou, postem, almužnou, vytrvalostí v dobrém.¹⁴⁴

Chceme-li hovořit o *neklidu, který hodnoty očišťuje*, přihlédneme znovu k učení Jana od Kříže. Počátek duchovního života je podle něj radostný, vše se koná s velkou horlivostí – modlitba, pokání, půst... Všechno je ale nedokonalé. Proto Bůh způsobí v duchovních lidech dvojí očišťování. *Očišťování smyslů* od žádostí a *očišťování ducha* od vlastního já, od vlastní vůle. Po očištění v *nocí smyslů* a *nocí ducha* přichází *kontemplace*, což není „nic jiného než skryté, pokojné a milostné vlití Boha, které rozhoří v duši plameny lásky“.¹⁴⁵

1.2 Požehnané zneklidnění

Jak je uvedeno výš, podle M. Heideggera je *úzkost* základní formou naší existence. J. Rudin domýšlí, že *reálný strach* spíše stoupá z hlubiny lidské bytosti, která ve své nahodilé existenci volá po pevném základu, po absolutním bytí. Pokud tento existenciální strach učiní duši otevřenou a připravenou pro přijetí Boha, můžeme hovořit o *požehnaném zneklidnění*¹⁴⁶.

Karl Rahner povzbuzuje: „Když v našem nitru, v našem těle začne pracovat pokušení slabosti, žádostivosti, zbabělosti, nenávisti [...], zároveň se v nás rodí *cosi konečného, cosi nejniternějšího*, co nemůže padnout v plen pokušení, pokud bychom mu my sami neotevřeli dveře.“ Takové zkoušky Bůh dopouští, aby si člověk uvědomil, čím je sám o sobě. Pán Bůh i v tomto stavu ponechává dostačující milost k věčné spáse. Svatý Ignác povzbuzuje k pevné víře a naději v Boží působení v lidském životě.¹⁴⁷

Příčinou duchovní neútěchy může být naše nedbalost a lenivost. Jinou příčinou může být zkouška naší připravenosti Bohu sloužit a milovat jej i bez nějakých vnějších útěch. „Stav *neútěchy* je *zkouškou*, v níž se prokazuje pravdi-

---

¹⁴⁴ Srov. AUGUSTIN, Józef. *Kde jsi, Adame?*, s. 261-264.

¹⁴⁵ JAN OD KŘÍŽE, sv. *Temná noc*. Přeložila Věra Kofroňová. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995. ISBN 80-7192-055-X, s. 75.

¹⁴⁶ Srov. in MUCHOVÁ, Ludmila. *Úvod do náboženské pedagogiky*, s. 28.

¹⁴⁷ Srov. in AUGUSTIN, Józef. *Kde jsi, Adame?*, s. 265-266.

vost naší důvěry vůči Bohu. Stav neútěchy nejlépe odhaluje nedostatky naší víry.“ Bůh chce, abychom si uvědomili, že všechno je jeho dar a abychom mu za vše děkovali a nikdy nepřestali být vděční. Abychom se na něj dokázali spolehnout a nebáli se ani ve chvílích zkoušek, protože Těm, kdo milují Boha, i když to tak nemusí vždy vypadat, všechno napomáhá k dobrému.¹⁴⁸

Pro duchovní život je velmi důležitá modlitba, je silou, která pomáhá přenést se přes všechny problémy. Úcta a klanění, to je pravý postoj vůči Bohu. Jen tak se očišťuje paměť, od Bohu neodevzdávaných událostí života, tak může být člověk uzdraven Kristem skrze Ducha Svatého.¹⁴⁹

- Hledání skutečné rovnováhy a duchovní harmonie spočívá jak na relativizaci velkých útěch, tak i velkých duchovních a psychických neútěch. Zachování rovnováhy a sebeovládání [...] v proměnlivých duchovních a psychických stavech představuje důležitého činitele sebevýchovy ke zralé víře, s níž se pojí zralá emocionalita¹⁵⁰.

1.3 Bůh má lidské srdce ve svých rukou

- „*Bůh je láska, a kdo zůstává v lásce, v Bohu zůstává a Bůh v něm.*“ (1 J 4,6).

Svatý Augustin se ptá, kde je v nás místo, kam přijde Pán, je nějaké místo, které by ho obsáhlo? Bůh je všude. A přece Písmo svaté, mystici, básníci mluví o srdci člověka. „*Můj synu, dej mi své srdce, ať si tvé oči oblíbí mé cesty.*“ (Př 23,26) To znamená, dej mi tvůj střed, tvůj původ, jádro osobnosti, dej mi sám sebe. Celého, nerozděleného... Pán Ježíš hovoří o lásce na všech úrovních: z celého srdce, z celé duše, z celé mysli, z celé síly. Jde o naprosté odevzdání. V lásce si člověk nemůže nechat nic pro sebe. V plnosti lásky jde o úplné vzájemné pronikání osob. Člověk je proniknut Bohem a Bůh člověkem.¹⁵¹

- Kdo mě miluje, bude zachovávat mé slovo a můj Otec ho bude milovat; Půjdem k němu a učiníme si u něj příbytek. (J 14,23)

---

¹⁴⁸ Srov. AUGUSTIN, Józef. *Kde jsi, Adame?*, s. 266-267.

¹⁴⁹ Srov. ALTRICHTER, Michal. *Příručka spirituální teologie*, s. 53.

¹⁵⁰ Srov. AUGUSTIN, Józef. *Kde jsi, Adame?*, s. 269.

¹⁵¹ Srov. AUGUSTIN, Józef. *Kde jsi, Adame?*, s. 80.

Ruští teologové, duchovní spisovatelé ztotožňovali srdce téměř výlučně s „citem“. Svět, všechno stvoření poznáváme smysly, Boha však můžeme poznat jenom *srdcem*. „*Blaze těm, kdo mají čisté srdce, neboť oni uvidí Boha.*“ (Mt 5,8) Srdcem poznáváme, co se v nás děje, poznáváme i přítomnost Ducha Svatého. Cit srdce je jemný hlas svědomí, přímé chápání skutečnosti, pravého účelu a smyslu života. Svědomí cítí, je-li něco dobré, či zlé. Je to poznání, které se nedá vysvětlit jen rozumem.

Duchovní člověk získává přímé poznání Boha podle toho, jaký sám je, jaké má srdce. U proroka Ezechiela čteme Boží příslib „... *dám vám nové srdce a do nitra vám vložím nového Ducha. Odstraním z vašeho těla srdce kamenné a dám vám srdce z masa. Vložím vám do nitra svého Ducha ...*“ (Ez 36,26). „Srdce má centrální místo v mystice, v náboženství, v poezii všech národů. Člověk bez srdce je člověk bez lásky...“¹⁵²

- „*Bůh poslal do našich srdcí Ducha svého Syna, Ducha, volajícího Abba, Otče.*“ (Ga 4,6)

Kontemplativní život nás vede k důvěrnému spojení s Bohem. Učíme se s požeňáním čist události, které nám Bůh dává.

Kontemplativní modlitba je stále bezprostřednější zaobírání se tajemstvím Božího života, do něhož je srdce plněji přitahováno samotným Bohem, jeho doteky a jeho fascinující krásou.

Přibližuje nám svatou Eucharistii, jejíž přijímání znamená dorůstání do Toho, kým máme být. Bůh si nás může svobodně přetvářet ke svému obrazu. Vtiskuje nám rysy božství. Naše psychika Eucharistii nutně potřebuje. Nemůžeme žít v nestálosti, nejistotě, že nás nikdo nečeká, že nemůžeme v nikom nezáludně spočinout.

- „*Neboť Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.*“ (J 3,16)

Svaté přijímání je setkání s živým Kristem. On se pro nás stal pokrmem, na naší pouti do věčného života. Skrze Eucharistii vedeme srdce „k tomu, Kdo

---

¹⁵² VYŠESLAVSCEV, B., in ŠPIDLÍK, Tomáš. *Prameny světla*, Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2005. 471 s. ISBN 80-86715-34-5., s. 81-83.

je v našem mnohém coby Jediný“. „Bůh se dotýká lidského srdce, jak sám On chce. A po tomto doteku máme *nostalgi* – stesk lásky.“¹⁵³

- „... *Boží láska je nám vlita do srdce, skrze Ducha Svatého ...*“ (Řím 5,5)

Duch Svatý nás povede stejnou cestou, jako vedl Pána Ježíše. Nevyhneme se utrpením, pokušením, pocitu opuštěnosti. Ale nikdy nebudeme sami. A na konci i té nejtěžší cesty, je prázdný hrob vzkříšeného Krista.

*Nevzpomínejte na věci dřívější, o minulosti nepřemítejte.
Hle, činím něco docela nového a už to raší. Nevíte o tom?
Já povedu pouštní cestu, pustou krajinou řeky.
Já vyliji vody v místa zprahlá žízní,
bystřiny na suchou zemi.
Já vyliji svého Ducha na tvé potomstvo
A své požehnání na ty, kteří z tebe vzejdou. (Iz 43 18-19)*

Bůh je přítomen v každém z nás v těch nejhlubších vrstvách našeho bytí. Svou stvořitelskou mocí a láskou nás vyvedl z nicoty do existence. V něm žijeme, pohybujeme se a jsme (srov. Sk 17,28). „Také naše touha hledat Stvořitele pochází od něho a nikdo nemůže nalézt Boha, aniž by sám byl nejprve Bohem nalezen.“¹⁵⁴

- „*Pojďte ke mně všichni, kdo se lopotíte a jste obtíženi a já vás občerstvím.*“
(srov. Mt 11,28)

---

¹⁵³ Srov. ALTRICHTER, Michal. *Příručka spirituální teologie*, s 129; 18.

¹⁵⁴ MERTON, T. in AUGUSTIN, Józef. *Kde jsi, Adame?*, s 248.

ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo poznat duchovní život člověka, jako cestu. Objevit tajemství společenství s Tím, který nás nekonečně převyšuje i miluje, protože je LÁSKA. Jediného Boha ve Třech Osobách, který neobyčejným způsobem povolal z nicoty všechno bytí, člověka pak k životu ve svobodě dětí Božích. Od Boha jsme vyšli a k Bohu se budeme jednou vracet. Pro nás připravil své království, pravý domov, ve kterém nás očekává. Na nás záleží, jestli Jeho nabídku budeme ochotni přijmout.

Tato práce je rozdělena na *dvě hlavní části*. Dějinně-spirituální a psychologicko-spirituální.

- V úvodu *první, dějinně – spirituální* části jsou vysvětleny základní pojmy duchovního života. Spiritualita, slovní význam termínu, jeho kvalifikace, dějiny pojmu, definice, spiritualita jako životní syntéza Kristova tajemství, působení Ducha Svatého, uspořádání kolem konkrétního stavebního principu a přebývání Boha v nitru člověka.
- *První kapitola* se v úvodu snaží nalézt odpověď na otázku, co je neklid, co útěcha, odkud pramení, jak se projevují, jaká je jejich příčina.
- V prvních *dvou částech* této kapitoly chci na vybraných postavách *Starého a Nového zákona* ukázat to, co je základním tématem této práce: Jaké skutečně je putování k Bohu.
- *Třetí část* první kapitoly je zaměřena na mystiku Aurelia Augustina a spolu s ním má přivést k poznání pravdy, že člověk *nenalézá pokoj* a uspokojení v ničem stvořeném, dokud nenalezne Boha *ve svém nitru* a nespočine v něm.
- *Čtvrtá část*. Cesta Bonaventury z Bagnoregia vede přes obdiv, úžas, úctu k Bohu, poznávaného v dílech stvoření, v působení jeho milostí, hlubinu myšlení o Božích tajemstvích, poznávání Prvního Počátku a Jediného Prostředníka. Až mysl překročí sebe samu, ustanou všechny intelektuální pochody a vrchol touhy se přenese a promění mocí Ducha Svatého v Boha, sestupem k hlubině kříže.

- Jan od Kříže dokázal slovem vyjádřit způsob prožívání tajemství sjednocení s Bohem. Jeho mystika je nazývána snoubeneckou. Hovoří o utrpení *temné noci smyslů a temné noci ducha*, v níž musí být celá lidská bytost proměněna. Jen pokora je třeba, aby Bůh mohl pokojně vstoupit do duše. *Sjednocení* je nejvyšším stavem v lidském životě a je charakterizováno *trvalou radostí, pokojem, vyrovnaností ...*
- Svatá Terezie objevila jinou cestu, *malou cestu lásky*. Spočívá v plnění těch nejobyčejnějších povinností z lásky k Bohu a bližnímu. Je to cesta *sjednocení vlastní vůle s vůlí Boží*. Boha poznává skrze Ducha Svatého, působícího v srdci a v duši.
- Učení svaté Terezie je velmi blízké učení svaté Faustyny – utrpení duše, srdce hořící láskou. Jediné, co má smysl, je *lásky*. Co Terezka zakoušela v nitru jako „dar poznání“ od Pána – jako působení Ducha Svatého, to Faustyna prožívala jako žité společenství s Kristem.
Ten, kdo se setkal s Bohem, už nemůže zůstat v nečinnosti, nechat si světlo poznání jen pro sebe. Stává se sám hořícím plamenem lásky. Touží jej předávat jiným. Proto se obě ženy nabídly jako smírné oběti za hříšníky Boží lásce a Jeho milosrdenství.
- Závěr kapitoly patří svědectví ze současnosti.

Každé z těchto svědectví o duchovním životě je jiné. Přesto jsou si velmi podobná. Jedno je už jakoby obsaženo v následujícím. Do Božího království nevede cesta široká a pohodlná. Je třeba projít těsnou branou (srov. Mt 7,13-14). Cestou utrpení, cestou sjednocení s Kristem, v touze naplnit vůli Otce. Není možné, aby na takové cestě člověka nedoprovázel Duch Svatý, dárce moudrosti, rozumu, rady, síly, umění, zbožnosti, bázně Boží.

- *Druhá, psychologicko-spirituální část* se zabývá náboženskými prožitky z hlediska psychologie. V úvodu chce seznámit s významem slov *duševní* a *duchovní*, a pojmem *mystika*.
- Úvod *první kapitoly* – co to je *pokoj*, rozdíl mezi jeho konvenčním prožíváním a a prožíváním pokoje v Bohu, v Duchu Svatém.
- *Podkapitola* o neklidu, který hodnoty štěpí, a jiném, který je očišťuje. *Druhá* o požehnaném zneklidnění.

- Téma *třetí podkapitoly*: Bůh má lidské srdce ve svých rukou.

Věřím, že tato práce, byla už nějakým způsobem přítomno v mém bytí. Před časem jsem slyšela svědectví P. Karla Rozehnal o jeho obrácení. Uvědomila si váhu Augustinových slov o *nepokojném srdci*. Na dovolené jsem se účastnila mše svaté a cítila se velmi oslovena promluvou kněze. Následné poznání, že to je „ten“, který nám kdysi dával novokněžské požehnání, vzpomínka na jeho vyprávění – a to v době, kdy jsem si měla zvolit téma diplomové práce, mě přivedlo k zamyšlení nad tím, „jaká je cesta k Bohu“. Bylo by také zajímavé věnovat se fenoménu obrácení samostatně.

Závěrečná úvaha:

Bůh Syn sestoupil na tuto zem. Snížil se a přijal lidské tělo z Panny Marie, aby splnil vůli Otce a spasil člověka. Bůh se ponížil a stal se poslušným až k smrti na kříži. Po svém zmrtvýchvstání vystoupil zpět k Otci a usedl po Jeho pravici. Přesto zůstává s člověkem. Neustále se k němu sklání.

Aby se člověk mohl spojit s živým Kristem v Eucharistii, nechává se očišťovat Božím slovem, přijímáním svátostí, modlitbou.

Každé toto spojení se děje prostřednictvím Ducha Svatého (srov. J 14,16-17). Každá mše svatá je zpřítomněním Kristovy oběti na kříži a přijetí Těla Kristova je tajemným spojením Boha s člověkem.

Modlitba je rozhovor s Bohem, pozdvižením mysli k Bohu, sami však ani nevíme, zač se máme modlit. To Duch Svatý se za nás přimlouvá vzdechy, které nelze ani vyjádřit (srov. Řím 8,26-27).

Písmo Svaté, Boží slovo zapsané z vnuknutí Ducha Svatého, je přebýváním Boha uprostřed nás v lidském slově.

Duch Svatý uvádí do veškeré pravdy a ona osvobozuje (srov. J 8,31; 16,13). Je dárce vznešených darů. Největším z nich, je láska (srov. 1 Kor 12,4-16), jejímž plodem je pokoj. Duch Svatý dává život v Kristu Ježíši a osvobozuje od zákona hříchu a smrti (srov. Řím 8,2).

Je přítomen a působí v historii celého stvoření, v dějinách národů, generací i v životě každého člověka. Přebývá s námi a posvěcuje všechno, co by nebylo,

kdyby nebylo Boha. Duch Svatý vane, kam chce. Neoslavuje sebe, ale zvěstuje Otce a Syna. Působí jako něžný, tichý vánek, jindy jako planoucí oheň.

Poznání:

Bůh je tak Veliký a Svatý, že setkání s ním, vyžaduje naprosté, očištění, posvěcení utrpením, ať už tady na zemi nebo na věčnosti. Život se zdá někdy velmi těžký. Zvlášť obtížné se jeví bezmocné stáří, nebo těžká nemoc. Pán Bůh je však stále s námi. Ponechejme mu své starosti, neklid a především, sami sebe. Terezie i Faustyna povzbuzují k veliké důvěře v Boží milosrdnou lásku a k naději, že Bůh Otec, Syn a Duch Svatý nás očekává, tam, kde budeme navěky šťastní.

- „*Otče, ne co já chci, ale co ty chceš.*“ (Srov. Lk 22,42)

Lidské srdce se skrz nejhlubší touhy a tesknotu ptá, co je tím největším a nejdůležitějším. Ale samo si odpovědět nedokáže. Písmo svaté nás nenechává na pochybách. První je toto: „*Slyš, Izraeli, Hospodin, Bůh náš, jest jediný.*“ (srov. Ex 20,2)¹⁵⁵

Naše srdce je zvláštní orgán. Důmyslné čerpadlo, pumpa na teplou lidskou krev a horoucí lidskou lásku. O jednom učí lékařská věda, o druhém nás přesvědčuje zkušenost.

Dychtivě přijímat a marnotratně rozlévat. To jsou jeho funkce a také důvody jeho stálého nepokoje. Když nemůže fungovat, je to vážná věc. Srdce umí hodně bolet. Krev má svůj koloběh, musí ji mít i láska. Proto hledáme, komu bychom ji věnovali. Hledáme přítele. – Ale lidé jsou nestálí...

Stálý v lásce je jen Bůh. Augustin zkusil lidi i Boha a celou tu svou životní zkušenost vložil do slov:

- „Nepokojné je naše srdce, dokud nespočine v Tobě, Bože.“¹⁵⁶

---

¹⁵⁵ Srov. AUGUSTIN, Józef. *Jak hledat a nelézat Boží vůli*. Kostelní Vydří:Karmelitánské Nakladatelství, 1997. 119 s. ISBN 80-7192-312-5, s. 21-22.

¹⁵⁶ Srov. MON CAPELIN. *Den co den*. Přeložil Jindřich Jenáček. Katolické nakladatelství COR JESU. 360 s., s. 130.

Anotace

Příjmení a jméno autora: KACHYŇOVÁ Marie

Instituce: Katedra pastorální a spirituální teologie CMTF UP v Olomouci

Název práce: Putování k Bohu cestou neklidu

Vedou práce: Doc. Dr. Michal Altrichter, Th.D.

Počet stran: 77

Počet titulů použité literatury: 31

Počet pramenů: 4

Klíčová slova: spiritualita

cesta

putování

nepokoj

srdce

proměna

sjednocení

Tématem této práce je duchovní život, jako „putování“ k Bohu, jako následování Krista. Duch Svätý vede člověka skrz hlubinu Kristova kříže ke sjednocení lidské vůle s vůlí Boží. To je vrchol křesťanského života, přinášející pravý a trvalý mír a pokojné spočinutí v Bohu, milujícím Otci.

„Těsná je brána a úzká je cesta, která vede k životu...“ (Mt 7,14)

BIBLIOGRAFIE

A. PÍSMO SVATÉ A DOKUMENTY

- Kolektiv autorů. *Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona*. Ekumenický překlad. 1. vyd. Praha: Česká katolická charita, 1985. 1007 a 283 s.

B. SLOVNÍKY A ENCYKLOPEDIE

- DE FIORES, Stefano, GOFFI Tullo. *Slovník spirituality*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999. 1295 s. ISBN 80-7192-338-9
- SCHAUBER, Vera. SCHINDLER, Michael. *Rok se svatými*. Přeložil V. Pola a T. Brichtová. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1993. 702 s. ISBN 80-7192-650-7.

C. PRIMÁRNÍ LITERATURA

- AUGUSTINUS, Aurelius. *Vyznání*. Přeložil L. Kuncíř. 1926. Praha: Kalich, 1992. 540 s. ISBN 8017-480-3.
- BONAVENTURA Z BAGNOREGIA. *Putování mysli do Boha*. Úvodní studie, překlad a poznámky Ctírad Václav Pospíšil. 1. vyd. Praha: Krystal OP, 1997. 117 s. ISBN 85929-22-8.
- JAN OD KŘÍŽE. *Temná noc*. 1. vyd. Přeložila Věra Kofroňová. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995. 205 s. ISBN 80-7192-055-X.
- JAN OD KŘÍŽE. *Výstup na horu Karmel*. Přeložila Terezie Brichtová. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999. 334 s. ISBN 80-7192-420-2.
- KOWALSKÁ, Fustyna. *Deníček Boží milosrdenství v mé duši*. Přeložil J. Hrdý. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001. 671 s. ISBN 80-7192-531-4.
- TEREZIE Z LISIEUX. *Autobiografické spisy*. Nakladatelství tiskárny Vimperk, 1991. 266 s. ISBN 80-900807-5-8.
- TOMÁŠ KEMPENSKÝ. *Následování Krista*. Přeložil Josef Pernikář. Olomouc: Grafia Zlín. 251 s.

D. SEKUNDÁRNÍ LITERATURA

- ALTRICHTER, Michal. *Příručka spirituální teologie*. 1. vyd. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2007. 141 s. ISBN 978-80-86715-001.
- AUGUSTIN, Józef. *Jak hledat a nelézat Boží vůli*. Kostelní Vydří: Karmelitánské Nakladatelství, 1997. 119 s. ISBN 80-7192-312-5.
- AUGUSTIN, Józef. *Kde jsi, Adame?* Přeložila Jindra Hubková. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998. 293 s. ISBN 80-7192-359-1.
- BENDA, Jan. *Mystika a schizofrenie*. 1. vyd. Ústí nad Labem, 2007. 80. s. ISBN 978-80-254-0367-9, www.stinstromu.net.
- DRAPELA, Victor J. *Přehled teorií osobností*. 4. vyd. Přeložil Karel Balcar. Praha: Portál, 2003. 175 s. ISBN 80-7178-766-3.
- GAUCHER, Guy. *Životopis Terezie z Lisieux*. 1. vyd. Přeložila J. Švancarová. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997. 210 s. ISBN 80-7192-181-5.
- KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Mít pro co žít*. 2. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1999. 110 s.
- MAREČEK, Petr. *Apoštol Pavel*. Katechetické centrum Brno: *Katechetický věstník*. 2007/08. MK ČR E 12332. č. 1-2 – 10.
- MON CAPELIN. *Den co den*. Přel. Jindřich. Jenáček. Katolické nakladatelství COR JESU. 360 s.
- MUCHOVÁ, Ludmila. *Úvod do náboženské pedagogiky*. 2. přeprac. vydání. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1994. 236 s.
- NOUWEN, Henri J. M. *Návrat ztraceného syna*. Přeložila Annamaria Kolářová. Praha: Paulínky, 2001. 157 s. ISBN 80-86025-29-2.
- RATZINGER, Josef. – Benedikt XVI. *Ježíš Nazaretský*. Přeložila Daniela Blahutková. Brno: Barrister a Principal, 2007. 269 s. ISBN 978-80-87029-20-6.
- ROZEHNAL, Karel. *Osobní svědectví*. e-mail autorovi diplomové práce. Bystřice nad Pernštejnem. 31. ledna 2010.
- RUPNIK, Marko Ivan. *Uvedení do duchovního života*. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2003. 68 s. ISBN 80-86715-09-4.
- ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie náboženství a spirituality*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. 326 s. ISBN 978-8-7367-312-3.

- STŐRIG, Hans Joachim. *Malé dějiny filosofie*. Přeložil M. Petříček, P. Rezek, K. Šprunk. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000. 630 s. ISBN 80-7192-500-2.
- ŠPIDLÍK, Tomáš. *Jak očistit své srdce?* Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2005. 92 s. ISBN 80-86045-34-X.
- ŠPIDLÍK, Tomáš. *Prameny světla*. 3. vyd. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2005. 471 s. ISBN 80-86715-34-5.
- TENACE, Michelina. *Vybrané kapitoly z antropologie*. 1. vyd. Velehrad: Velehrad-Roma, 2003. 68 s. ISBN 80-86045-76-5.
- VLKOVÁ, Gabriela Ivana. *Úvod do prorocké a mudroslovné literatury Starého zákona*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. 94 s. ISBN 978-80-244-1593-2.
- WEISMAYER, Josef. *Život v plnosti*. Přeložil J. Vokoun. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994. 225 s. ISBN 80-85527-52-9.